

Spolufinancováno
Evropskou unií

MASARYKOVA
UNIVERZITA

UNIVERZITA
KARLOVA

LATINSKÝ JAZYK A LITERATURA

PŘÍLOHA KOMPETENČNÍHO
RÁMCE ABSOLVENTA
A ABSOLVENTKY UČITELSTVÍ

Finální verze platná od 8. 12. 2025

“

Autorský tým: Bořivoj Marek, Jana Mikulová, Lucie Pultrová, Dana Stehlíková, Martina Vaníková

Grafická úprava: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta

Elektronická verze publikace je dostupná na www.msmt.cz, www.edu.gov.cz

ÚVODNÍ SLOVO

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

tento dokument je určen vám všem, kteří jste se rozhodli ve své učitelské profesi šířit znalost latinského jazyka a latinsky psané literatury. Jedná se o společnou vizi nás, vzdělavatelů budoucích učitelů a učitelek latiny, konzultovanou s odborníky z praxe.

V rámci latinské didaktiky vydáváme vůbec první oficiální národní dokument, z něhož je možné v učitelské praxi vycházet. Tento nástroj je chápán jako příloha obecného *Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství* (KRAAU) vydaného MŠMT v roce 2023, a proto důsledně vychází z jeho struktury, pořadí a doslovného znění jednotlivých kompetencí, které jsou otištěny vždy v levém sloupci tabulky. Pravý sloupec potom obsahuje výsledek společné práce našeho autorského týmu. Pokusili jsme se v něm postihnout základní oborově specifické kompetence, kterým je v rámci KRAAU věnována oblast 1 (Vyučované obory a jejich zprostředkování žákům a žákyním), tak jak je vnímáme v rámci vysokoškolské přípravy budoucích učitelů a učitelek latiny. Tato oborová část je doplněna komentářem a základní bibliografií. U navazujících, obecně pedagogických a psychologických kompetencí v oblastech 2 až 6 nabízíme pro lepší představu konkrétní příklady z praxe. Ve shodě s ostatními oborově specifickými rámci tak ovšem činíme výběrově, a to pouze v případě, že se v rámci výuky latiny daná kompetence nějak specificky projevuje. Kompetence obecného rázu jsou ponechány bez příkladů.

Věříme, že tento nový nástroj bude sloužit nejen k zajištění určitého kvalitativního standardu našeho vysokoškolského vzdělávání (kompetenční úroveň 1), ale že našim absolventům a absolventkám nabídne také perspektivu dlouhodobějšího rozvoje jednotlivých kompetencí a jejich profesního růstu (kompetenční úroveň 2 a 3). Ten totiž nikdy nekončí, neboť *docendo discimus* – „učíme se učením“ (Seneca, *Dopisy Lucilioví* I.7.8).

Autoři

“ VIZE ABSOLVENTA A ABSOLVENTKY UČITELSTVÍ

Profesní kompetence obsažené v tomto Rámci je možné zjednodušeně vyjádřit také formou této vize absolventa a absolventky učitelství:

PŘEJEME SI ABSOLVENTA A ABSOLVENTKU UČITELSTVÍ, KTERÝ NEBO KTERÁ V CO NEJVYŠŠÍ MOŽNÉ MÍŘE:

- rozumí vyučovaným oborům, dále se v nich rozvíjí a zprostředkovává je žákům a žákyním podle jejich vzdělávacích potřeb;
- poznává žáky a žákyně a jejich vzdělávací potřeby a nastavuje s ohledem na ně cíle výuky;
- vede výuku tak, aby umožňovala každému žákovi i žákyni naplňovat jeho či její potenciál bez ohledu na sociální postavení nebo znevýhodnění a maximálně rozvíjet jeho či její klíčové kompetence a gramotnosti;
- podporuje u žáků a žákyň motivaci k učení a reaguje na jejich potřeby;
- vytváří bezpečné prostředí pro učení a vede žáky a žákyně k chování podporujícímu učení, ke spolupráci a vzájemnému respektu;
- vhodně pracuje s digitálním i fyzickým prostředím pro učení;
- hodnotí na základě kritérií a převážně formativně, to zejména znamená, že poskytuje a přijímá zpětnou vazbu a vede k tomu také žáky a žákyně;
- spolupracuje s kolegy a kolegyněmi na výuce a podpoře konkrétních žáků a žákyň a komunikuje s rodiči v zájmu jejich dětí;
- reflektuje svou výuku na základě důkazů o učení žáků a žákyň;
- s oporou o reflexi výuky utváří své sebepojetí v roli učitele či učitelky a řídí svůj další profesní rozvoj;
- odpovědně pracuje s informacemi a s digitálními nástroji, vede žáky a žákyně k demokratickým hodnotám a jedná v souladu s profesní etikou;
- a pečuje o své duševní zdraví a psychohygienu.

KOMPETENČNÍ RÁMEC ABSOLVENTA A ABSOLVENTKY UČITELSTVÍ

Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství je tvořen 18 kompetencemi rozdělenými do 6 oblastí.

1. Vyučované obory a jejich zprostředkování žákům a žákyním

- 1.1. Rozumím vyučovaným oborům a dále se v nich rozvíjím.
- 1.2. Didakticky zprostředkuji obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním v souladu s jejich vzdělávacími potřebami.

2. Plánování, vedení a reflexe výuky

- 2.1. Nastavuji cíle výuky a vedu k nastavování vlastních cílů také žáky a žákyně.
- 2.2. Poznávám vzdělávací potřeby žáků a žákyň a plánuji výuku tak, aby každému žákovi a žákyni umožňovala aktivně se zapojit a dosahovat stanovených cílů.
- 2.3. Podporuji u žáků a žákyň zvědavost a motivaci k učení.
- 2.4. Efektivně vedu výuku a v jejím průběhu zjišťuji míru porozumění žáků a žákyň a reaguji na jejich potřeby.
- 2.5. Reflektuji výuku a vyhodnocuji dosahování stanovených cílů.

3. Prostředí pro učení

- 3.1. Vytvářím bezpečné prostředí pro učení.
- 3.2. Vedu žáky a žákyně k chování podporujícímu učení a ke spolupráci.
- 3.3. Zajišťuji vhodné uspořádání fyzického prostoru i digitálního prostředí, kde se učení odehrává.

4. Zpětná vazba a hodnocení

- 4.1. Hodnotím na základě kritérií a vedu k tomu také žáky a žákyně.
- 4.2. Poskytuji a přijímám zpětnou vazbu a vedu k tomu také žáky a žákyně.
- 4.3. Vedu žáky a žákyně k reflexi jejich učení.

5. Profesní spolupráce

- 5.1. Spolupracuji s kolegy a kolegyněmi ve prospěch žáků a žákyň a společného profesního růstu.
- 5.2. Spolupracuji s rodiči a širší komunitou školy v zájmu žáků a žákyň.

6. Profesní sebepojetí, rozvoj, etika a duševní zdraví

- 6.1. Systematicky pracuji na utváření svého sebepojetí v roli učitele či učitelky a na svém profesním rozvoji.
- 6.2. Odpovědně pracuji s informacemi a s digitálními nástroji, vedu žáky a žákyně k demokratickým hodnotám a jednám v souladu s profesní etikou.
- 6.3. Systematicky pečuji o své duševní zdraví a psychohygienu.

OBLAST 1 VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Kompetence 1.1: Rozumím vyučovaným oborům a dále se v nich rozvívám.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Mám ve vyučovaných oborech znalosti a dovednosti, které mi umožňují efektivně plánovat a realizovat výuku (viz 2. oblast kompetencí).

- Popisuji a vysvětluji latinskou morfologii, syntax a lexikum. Ve vhodných výukových situacích používám latinu také aktivně (viz komentář).
- Rozumím latinským textům z různých období, znám a náležitě vysvětlím reálie, které obsahují, texty překládám věcně správně, za použití současného jazyka.
- Orientuji se v antické historii a mytologii a promýšlím, jak efektivně zapojit jednotlivá témata do výuky.
- Znám a náležitě popisuji vývoj a specifika latinsky psané literatury a kultury, jejich souvislosti s řeckou literaturou a kulturou a jejich vliv až do současnosti. Dokážu tyto znalosti strukturovat do širších tematických celků.
- Znám základy latinského odborného jazyka a terminologie, zejména tzv. lékařské latiny.

2. Mám pozitivní vztah k vyučovaným oborům, zajímám se o jejich vývoj a budoucnost.

- Zajímám se o nové učebnice latiny, internetové zdroje (podcasty, YouTube videa atd.) a platformy k výuce latiny, aktivně vyhledávám další materiály k výuce (např. překlady moderních děl do latiny, latinské písně).
- Zajímám se o nově vznikající překlady antických děl, nové muzejní expozice, nové poznatky z oblasti historie a archeologie.
- Sleduji používání latiny ve veřejném prostoru (nápis, ustálená spojení – tzv. živá slova, nově vytvářené názvy, přejatá slova apod.) a zajímám se o přítomnost antiky v popkultuře (počítačové hry, filmy, seriály, literatura) a hodnotím je kriticky.
- Sleduji profesní sdružení (Jednota klasických filologů) a instituce, které nabízejí další oborové i didakticky orientované vzdělávání.
- Uvědomuji si užitečnost znalosti latiny a klasické i pozdější latinské literatury pro učení se cizím jazykům, chápání interkulturních souvislostí, porozumění obecně lidským i společenským problémům v minulosti i současnosti a srozumitelně tato témata vysvětluji.

3. Rozumím tomu, jak ve vyučovaných oborech vzniká (vědecké) poznání, využívám spolehlivé oborové zdroje informací a kriticky zdroje informací hodnotím.	• Víím, v jakém typu institucí obecně (a konkrétně v ČR) vzniká vědecké poznání v oblasti latinského jazyka, latinsky psané literatury a historie. • Rozumím metodám používaným při výzkumu latinských textů jakožto primárních pramenů pro obecnou, kulturní či literární historii. • Zním uznávané zahraniční a domácí časopisy a vydavatelství, v nichž vycházejí odborné texty o latinském jazyce, literatuře a latinské didaktice. • Kriticky hodnotím důvěryhodnost zdrojů, které používám pro výuku, a získané informace si ověřuji ve specializovaných odborných databázích, příručkách, literatuře a slovnících. • Rozoznávám, které informace v popularizačních dokumentech, filmech, knihách či článcích mohou být zavádějící, a vysvětluji proč (např. proto, že se do historie promítají dnešní představy a hodnoty).
4. Umím ve vyučovaných oborech využívat moderní technologie.	• Do výuky zapojuji obsahově relevantní elektronické informační zdroje (encyklopedie, databáze odborných článků apod.). • Využívám kvalitní internetové jazykové slovníky, textové databáze a digitální rukopisné knihovny (viz komentář). • Zním výukové aplikace určené pro výuku cizích jazyků, a zvláště latiny, a efektivně je zapojuji do výuky (viz komentář). • Vhodným způsobem ve výuce využívám AI.
5. Orientuji se ve vztahu vyučovaných oborů a kurikula na různých stupních vzdělávání.	• Umím připravit koncepci výuky latinského jazyka a literatury, ačkoli latina není zařazena mezi vzdělávacími obory Rámcového vzdělávacího programu. • Mám přehled o různorodosti cílů výuky latiny na víceletých a čtyřletých gymnáziích a středních odborných školách (školách se zdravotnickým zaměřením či konzervatořích) a vědomě volím cíle podle potřeb žáků a školy, na níž vykonávám praxi. • Svoje pojetí výuky latiny vytvářím podle některého z typických modelů výuky latiny, podle celkové hodinové dotace a místa latiny ve školním vzdělávacím programu (gymnázium, či zdravotnická škola; povinný, či povinně volitelný předmět). • Dokážu nacházet v ostatních předmětech kurikula témata spojená s latinským jazykem, antickou a středověkou literaturou, historií a kulturou.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

6. Reflektuji úroveň vlastních kompetencí ve vyučovaných oborech, jsem si vědom/a limitů těchto oborů i svých vlastních a kontinuálně se ve vyučovaných oborech vzdělávám.

- Ovládám výuku založenou na čtení textů, gramaticko-translační metodu, prvky přímé metody a jejich kombinace (viz komentář). S pomocí uvádějícího učitele vyhodnocuji, které výukové metody mám lépe zvládnuté a které méně.
- Sleduji trendy ve výuce latiny v zahraničí i u nás, např. v časopisech dostupných on-line, na stránkách věnovaných výuce latiny a v dalších zdrojích. S ohledem na své rozvojové cíle vyhledávám příležitosti k dalšímu vzdělávání a sdílení zkušeností s dalšími učiteli latiny.
- Účastním se didaktických seminářů pro učitele latiny, v rámci projektů navštěvuji výuku jiných kolegů (na domovské škole i jiných školách), případně jsem členem profesního sdružení, kde sdílím zkušenosti s dalšími kolegy.
- Uvědomuji si limity jakéhokoli historického vědeckého poznání, které vzniká vždy z omezeného množství pramenů a je ovlivněno dnešními interpretačními přístupy.
- Rozvíjím své kompetence v moderních jazycích, které mohu uplatnit při mezioborové výuce.

Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka

7. Rozumím souvislostem vyučovaných oborů s jinými obory a průřezovým konceptům, které jsou společné více oborům.

- Umím orientovat výuku latiny na očekávané výsledky učení všech průřezových témat z RVP a ukázat relevanci antického myšlení pro jejich dosažení. Ukazuji to na konkrétních textech (originálních i v překladu).
- Rozumím souvislostem mezi antickou, středověkou a novověkou kulturou a literaturou, vedu žáky k hledání těchto souvislostí a k jejich porozumění prostřednictvím různých aktivit, včetně projektové výuky.
- Víím, které moderní koncepty mají základ v antice (právní systém, politické myšlení a praxe, estetické principy apod.), a vytvářím pro žáky příležitosti, aby tuto skutečnost sami objevili. Ukazuji tak latinu jako komplementární předmět k dějepisu, ZSV a estetické výchově.
- Zním souvislosti mezi gramatickou strukturou a lexikem latiny a češtiny a dalších evropských jazyků

8. Rozumím terminologii, konceptům a vnitřním souvislostem vyučovaných oborů natolik, že dokážu efektivně plánovat a realizovat výuku také pro nadané a mimořádně nadané žáky s hlubokým zájmem o daný obor.

vyučovaných na středních školách a využívám je ve výuce.

- Představuji žákům latinu jako základní pramenný jazyk evropského kulturního dědictví, včetně dějin všech tradičních vědních oborů, a vedu je k tomu, aby sami dokázali svých znalostí využít pro jednoduché pramenné studium (z dějin biologie, matematiky, zeměpisu atd.).
- Zním jednotlivé vývojové fáze latiny a latinské literatury a orientuji se v informačních zdrojích vhodných k náročnějším jazykovým a literárním tématům.
- Vybírám lexikálně, stylisticky a obsahově náročnější originální texty vhodné pro nadané či mimořádně nadané žáky.
- Zním blízká odborná pracoviště v oboru a udržuji s nimi kontakt tak, aby žáci s hlubokým zájmem o konkrétní témata mohli být nasměrováni na relevantního odborníka.
- Sleduji a využívám nabídku odborných pracovišť na stáži, přednášky a další akce orientované na středoškolské žáky.

OBLAST 1

VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Komentář k významu kompetence 1.1 pro učení žáků a žákyň

V posledních letech se čím dál více přechází **od tradiční gramaticko-translační (obecněji analytické) metody**, která byla dlouho považována za nejefektivnější cestu k dosažení primárního cíle výuky latiny (= čtení alespoň jednodušších původních textů) a přibližně do roku 2010 představovala celosvětově dominantní přístup [srov. v bibliografii např. Ramsby (2020); Bulwer (2006)], **k metodám přímým** (obecně komunikačním) **či kombinovaným** [srov. Richards – Rodgers (2001)]. Zastánci analytického přístupu kladou důraz na překlad jednotlivých větných úseků do mateřského jazyka slovo od slova. Jeho kritici však tvrdí, že tento postup je do značné míry kontraproduktivní. Např. výzkum A. Deagon (2006), který se v souvislosti s metodami výuky latiny zabýval tzv. *cognitive styles (learning styles)*, tzn. typy žáků s ohledem na způsob, jakým se učí, ukázal, že gramaticko-translační metoda je blízká těm, kteří se více soustřeďují na detaily podávané látky, nejsou příliš ovlivňováni externími faktory vyučování a praktikují analytický přístup, tj. vytvářejí si závěry o probírané látce z pravidel, pouček a definic. Takovýchto žáků je však méně než 10 %. Žáci odlišného typu jsou také schopni dosáhnout pomocí gramaticko-translační metody dobrých výsledků, avšak jedná se jen o hrstku těch nejnadanějších. Drtivá většina žáků je tedy při použití této metody více či méně ztracena. Přesto se některé postupy gramaticko-translační metody stále úspěšně uplatňují. Trend je tedy vést absolventy učitelství k tomu, aby byli schopni vytvořit jakýsi funkční kompromis mezi zmíněnými metodami.

V souvislosti s přímou metodou se také (podobně jako u živých jazyků) musí pracovat s několika klíčovými koncepty, které si studenti

učitelství latiny postupně osvojují. Podle Krashenova široce uznávaného přístupu k osvojování druhého jazyka [srov. McDonald (2011)] závisí úspěch přímé metody na poskytování tzv. *comprehensible input* – to znamená, že je třeba číst nebo poslouchat obsahy, jimž rozumíme. K osvojení jazyka dochází nejlépe, když je vstupní materiál jen o něco málo pokročilejší, než je naše vlastní úroveň. Je rovněž důležité, aby byly vstupní informace pro studenty poutavé a přesvědčivé, tzv. *compelling input*. Navíc při výuce latiny – složitého jazyka s rozsáhlým lexikem – vyžaduje čtení i těch nejednodušších dochovaných textů napsaných roditeli mluvčími značnou úroveň předchozích znalostí. V tomto kontextu se nepostradatelným stává tzv. *immersion learning*, často spojené s Krashenovou hypotézou vstupních dat. Je to přístup k jazykovému vzdělávání, který využívá prostředí žáka jako hlavní prostředek výuky s rozsáhlými příležitostmi jazyk slyšet, číst i aktivně používat.

V poslední době se také ukazuje, jak mohou **alespoň základy aktivní znalosti latiny a produktivní přístup** k výuce latiny prospět její výuce (opět obvykle ve spojení s přímou metodou). Do přípravy absolventů učitelství latiny se proto zařazují kurzy, v nichž se živá latina pěstuje. Do výuky se zařazují také různá překladová cvičení z mateřštiny do latiny, a to až do úrovně kurzu latinské stylistiky. V něm se studenti například pokoušejí překládat zpět do latiny český překlad původního textu římského autora nebo tvořit vlastní latinskou kompozici. Konají se rovněž semináře zaměřené na překládání děl moderní literatury do latiny. I tento postup představuje zajímavou lingvistickou výzvu a rozvíjí lexikální bázi a stylistické schopnosti překladatelů. Na procvičování

mluveného projevu v latině se pak zaměřují latinská *colloquia* pro různě pokročilé studenty a existují i pokusy vést určitou část základního jazykového kurzu v latině. Podobné aktivity se provozují i na mnoha dalších univerzitních pracovištích po celé Evropě i v USA. Produktivní aktivity přispívající k rozvíjení schopnosti komunikovat latinsky slovem i písmem mohou zpočátku mít podobu poměrně snadných cvičení a posléze dospět až k náročným rétorickým cvičením. Srov. (v bibliografii) např. Fiévet (2015), Coffee (2012), Miraglia (2009), Levine (2006) ad.

Dalším z trendů je přechod od tradičních papírových slovníků k sofistikovaným **integrovaným databázím a on-line nástrojům**, např.:

- Corpus corporum (<https://mlat.uzh.ch>)
- Logeion (<https://logeion.uchicago.edu>)
- Latinitium (<https://latinitium.com/latin-dictionaries>)
- Perseus Digital Library (<https://www.perseus.tufts.edu>)
- Forcellini Online (<http://lexica.linguax.com/forc2.php>)
- Thesaurus linguae Latinae on-line (<https://thesaurus.badw.de/tll-digital/tll-open-access.html>)
- Latinitatis medii aevi lexicon Bohemorum (<http://lb.ics.cas.cz/#cs>)
- Diogenes ad.

Užívání on-line databází významně zrychluje práci a nabízí často více nástrojů na jednom místě.

Studentům a absolventům učitelství latiny se dnes nabízí široká škála on-line zdrojů, e-learningových platform a diskusních fór (např. textkit.com), které slouží k motivačním a socializačním účelům.

Kromě běžně používaných nástrojů (Kahoot, Socrative, Padlet, Quizlet ad.) existují i **specifické nástroje pro vyučování latiny**, například Legentibus (<https://legentibus.com>). Tyto nástroje poskytují řadu možností, včetně možnosti vytvářet cvičení a testy, které slouží k opakování a podporují aktivní účast ve výuce. Mohou také fungovat jako interaktivní pracovní sešity poskytující klíče s odpověďmi a návody pro samostudium a sebehodnocení. Tyto zdroje jsou obzvláště cenné v kontextech, kde se od studentů očekává, že proberou širokou škálu látky v krátkém časovém období a mají omezené možnosti přímé konzultace s vyučujícími. E-learningové platformy rovněž podporují efektivní vizualizaci obsahu prostřednictvím sdílení obrázků a videí. Vzhledem k dominanci vizuálních médií budou tyto funkce hrát stále důležitější roli.

OBLAST 1 VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Kompetence 1.2: Didakticky zprostředkují obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním v souladu s jejich vzdělávacími potřebami.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Srozumitelně a fakticky správně zprostředkují obsah vyučovaných oborů žákům a žákyním na příslušném stupni vzdělávání v souladu s jejich vzdělávacími potřebami, tj. obsah didakticky transformují.

- Představuji žákům latinskou gramatiku jako strukturovaný systém, zprostředkuji ji pomocí různých schémat, tabulek a přehledů za použití terminologie na úrovni odpovídající aktuálním znalostem a potřebám žáků.
- Navazuji na znalosti gramatiky češtiny a cizích jazyků (zejména angličtiny), tak aby žáci vnímali učivo jazyků jako ucelený systém.
- Vytvářím cvičení s různými úrovněmi náročnosti, vyhledávám vhodné originální věty či texty a didakticky je upravuji podle potřeb žáků a žákyň.
- Základním způsobem používám ve výuce prvky přímé metody a jednoduché texty pracující s intuitivním porozuměním (viz komentář).
- Pomocí originálních textů a dalších výukových materiálů či aktivit zprostředkovávám znalosti kulturně historického rázu (např. římské úřady, kalendář, mytologii, vojenství, lékařství apod.) a vhodně je zapojuji do výuky jazyka.

2. V rámci didaktické transformace efektivně vytvářím příležitosti pro učení a využívám vhodné vyučovací metody a prostředky pro učení, např. učební úlohy, situace, modely a modelové příklady, a informační zdroje, včetně digitálních (viz také kompetence 2.2).

- Při výuce vhodně využívám dostupné učebnice a kombinuji různé typy cvičení, adaptovaných, originálních i překladových textů a dalších výukových materiálů včetně digitálních, a to s ohledem na jazykovou a kognitivní úroveň žáků daného věku. Využívám při tom obdobné postupy jako při výuce živých jazyků.
- Připravuji vlastní učební materiály a využívám k tomu různé didaktické prostředky včetně digitálních technologií.
- Efektivně zapojuji do výuky herní prvky založené na různých principech (např. skládání, hledání, postřeh, hádanky, křížovky, hry a soutěže). Některé obecně známé hry přizpůsobuji pro výuku latiny i antické kultury.
- Pracuji s kreativními úkoly (hraní rolí, kreslení, dramatizace jednoduchých konverzací, prezentace apod.).

	• Využívám ve výuce jednoduché problémové či badatelské úkoly, při nichž žáci pracují s různými zdroji informací.
3. Zprostředkuji žákům a žákyním souvislosti mezi oborovou teorií, reálnými jevy a životní praxí, včetně aktuálního dění (viz také kompetence 2.3).	• Zprostředkovávám žákům příklady přítomnosti latiny v každodenním životě (např. přejatá slova v češtině, množství anglických slov s latinskými kořeny, názvy výrobků a firem, nápisy na historických budovách i nově vytvořené nápisy, lékařské termíny, botanické a zoologické názvy, akademické diplomy, genealogie, tetování apod.). • Nechám žáky objevovat přítomnost antického světa v naší kultuře obecně (např. mytologické postavy, přirovnání, náměty uměleckých děl a videoher) i v regionu, kde žijí. Motivuji je, aby tyto souvislosti hledali i ve svém volném čase. • Využívám příležitosti k historickým aktualizacím (např. téma voleb, migrace, jinakosti, vědeckých objevů apod.). • Na konkrétních příkladech z antiky či středověku vedu žáky k pochopení, že některé věci jsou obecně lidské a v historii se nemění (např. lidské emoce, trápení a touhy, hodnocení druhých, stereotypy).
4. Vyučované obory zprostředkovávám jako otevřené a stále se vyvíjející, a jako provázané s dalšími obory; ne jako uzavřené a izolované soubory vědění.	• Vytvářím příležitosti pro objevování spojitostí s dalšími předměty (např. čeština, dějepis, cizí jazyky, základy společenských věd, biologie, estetická výchova ad.). • Ukazuji, jak se latina používala v různých oblastech v různých historických obdobích a jak se používá dnes (např. sedm svobodných umění, používání latiny v přírodních vědách, medicíně a právu) • Vedu žáky k uvědomění, že poznání historických jazyků, literatur a kultur není a nikdy nebude úplné a že se neustále proměňuje vnášením nových hledisek a metod zkoumání, nových interpretací a pramenů.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

5. Pracuji s prostředím pro učení žáků, včetně digitálního, tak, aby podporovalo jejich učení ve vyučovaných oborech (viz také 3. oblast kompetencí).

- Pro zvýšení motivace žáků využívám pravidelně ve vhodných situacích jednoduché latinské konverzační fráze a věty; vždy při tom dbám na srozumitelnost.
- Zním a využívám e-learningové prostředí dané školy, webové či mobilní aplikace a on-line slovníky vhodné pro výuku jazyků či konkrétně specializované na latinu. Vyhodnocuji jejich výhody a nevýhody a přizpůsobuji tomu práci s nimi.
- Aktivně zapojuji žáky do výuky pomocí různých typů médií (např. fotografie, filmy, epigraf. památky, obrazy).
- Dle potřeb výuky využívám také mimoškolní učební prostředí (venkovní prostředí, muzea, kostely, divadlo).

6. Pracuji s předporozuměními (prekoncepty), včetně chybných porozumění (miskonceptů), která žáci a žákyně mají o klíčových pojmech ve vyučovaných oborech, a s častými chybami a překážkami pro porozumění obsahu.

- Vím, jaké mají žáci znalosti gramatiky a slovní zásoby v češtině, angličtině, případně v dalších jazycích, a vedu je k tomu, aby rozpoznávali shody a rozdíly mezi těmito jazyky a latinou.
- Vím, které gramatické jevy (nejen v latině, ale v češtině a v jiných jazycích) působí žákům obvykle potíže a umím s případnými chybami efektivně pracovat.
- Problematicuji stereotypní představy spojené s antikou a středověkem (temný středověk; bílé budovy v antice a romantické ruiny; vznešenost, vážnost a neměnnost antické společnosti a literatury; představy o antickém a středověkém světě založené na filmech a popkultuře atd.).
- Uvědomuji si, že myšlení a některé odlišné hodnoty lidí v minulých dobách a jejich představy o světě mohou žákům bránit v porozumění latinským textům. Vedu žáky k tomu, aby svou interpretaci takových míst kriticky přezkoumávali a vyhodnocovali na základě širšího kontextu.

7. Vhodně využívám oborově-didaktické koncepty specifické pro vyučované obory, a to zejména při plánování, realizaci a reflexi výuky a v procesu zpětné vazby a hodnocení (viz 2. a 4. oblast kompetencí).

- Při výuce uplatňuji znalosti z didaktiky latinského jazyka a literatury, vhodně kombinuji různé metody a přístupy ve výuce cizího jazyka s vědomím odlišností, které má výuka latiny oproti výuce živých jazyků.
- S ohledem na hlavní cíl výuky latiny, tj. četbu a interpretaci originálních textů, zapojuji do výuky syntaktickou analýzu vět, kterou si žáci osvojují v hodinách češtiny, a ukazuji její důležitost při četbě latinských textů. (viz komentář).
- Odůvodněně volím, kterou slovní zásobu a které aspekty gramatiky vyučovat, a určuji jejich vhodné pořadí.
- Rozlišuji, které znalosti a dovednosti jsou v latině zásadní (vybrané gramatické jevy, slovní zásoba, schopnost orientace v textu, jeho formální a obsahová analýza) a které jsou méně důležité (znalost výjimek, schopnost aktivně tvořit věty v latině).

Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka

8. Vedu žáky a žákyně ve vyučovaných oborech ke kritickému uvažování a k tvůrčí činnosti a etickému jednání.

- Vedu žáky k reflexi antických i pozdějších textů, rozvíjím u nich kritické uvažování nad motivacemi autorů, možnými zkresleními historických faktů a věrohodností pramenů.
- Vytvářím pro žáky příležitosti k tvůrčí činnosti: divadelní scénky, psaní jednoduchých latinských textů – např. latinské zprávy do novin a na sociální síť, reklamy, krátké příběhy, písně, videa apod. (viz komentář)
- Vybírám vhodné sentence a texty s etickým obsahem a diskutuji s žáky o jejich relevanci pro naši dobu.
- Pracuji s mylnými představami žáků (přílišná zjednodušení, zevšeobecnění) a na jejich základě vedu žáky k hledání možností, kterými mohou dospět k hlubšímu pochopení určité skutečnosti (např. v jakých latinských pramenech lze hledat doklady, které relativizují či eliminují různé miskoncepty).

9. Zprostředkovávám žákům a žákyním průřezová témata a koncepty, které jsou společné více oborům; případně vyučuji také mezioborově, tematicky.

- Aktivně spolupracuji s učiteli jiných předmětů, diskutuji s nimi o koordinaci probíraných témat, aby docházelo k užitečnému mezipředmětovému propojování.
- Připravuji učební materiály, vybírám vhodné texty a témata, na nichž lze vyučovat průřezová témata (politické řeči, vztah pohanství a křesťanství, náboženská tolerance k řadě kultů, koncept spravedlivé války, vícejazyčnost a soužití mnoha etnik v jednom globalizovaném prostoru) (viz komentář).
- Připravuji badatelsky či projektově orientovanou výuku zaměřenou na průřezová a mezipředmětová témata (viz komentář).

10. Mám ucelenou koncepci výuky na příslušném stupni vzdělávání ve vyučovaných oborech, a to včetně koncepce výuky žáků a žákyně se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně nadaných a mimořádně nadaných.

- Vytvářím si ucelenou a promyšlenou koncepci výuky latiny, která vychází z cílů daných ŠVP. V této koncepci zohledňuji rozdíly mezi výukou povinné/nepovinné latiny, výukou na čtyřletém/víceletém gymnáziu, výukou na zdravotnické škole.
- V dané koncepci zohledňuji úroveň znalostí žáků v rámci češtiny, cizích jazyků, dějepisu či ZSV.
- Vybírám takové vzdělávací obsahy a metody, které respektují vzdělávací potřeby jednotlivých žáků ve třídě (např. pracuji s texty a cvičeními různé náročnosti, podporuji rozdělování rolí ve skupinové práci, nabízím možnosti projektu, prezentace, kreativního úkolu jakožto „náhradního plnění“ apod.).
- Stimuluji nadané žáky, odkazuji je na kvalitní odborné zdroje, zadávám a vedu odborné studentské práce či dlouhodobější kreativní činnosti (divadlo, překlady ucelených textů apod.), znám další možnosti k jejich vzdělávání a podporuji je v něm (SOČ, letní školy, účast na oborových soutěžích).

OBLAST 1

VYUČOVANÉ OBORY A JEJICH ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ŽÁKŮM A ŽÁKYNÍM

Komentář k významu kompetence 1.2 pro učení žáků a žákyň

Dánská učebnice H. H. Ørberga *Lingua latina per se illustrata: Familia Romana*, která je založena na přímé metodě výuky latiny, se v ČR postupně dostala na druhé místo používanosti na SŠ [srov. v bibliografii Vaníková (2019)]. Jde o pomůcku, která si [srov. Čepelák (2014)] získala velkou popularitu, a je vhodné, aby s ní absolventi učitelství latiny byli obeznámeni. V komentáři k 1.1 již byly vyjmenovány hlavní znaky přímé metody. Zde jen spolu s relevantními studiemi dodejme, že konfrontace žáka s neanotovaným latinským textem je může být intelektuální výzvou a zážitkem, pokud žák dospěje do momentu, kdy text přirozeně dává smysl i bez doslovného překládání [srov. Levine (2006)]. Cílem tedy je, pokud možno, „obejít“ mateřský jazyk a dosáhnout živé vizualizace přímou interakcí s cílovým jazykem [srov. Marcus – Ross (2004)].

Ani analytickou složku však nelze v přípravě budoucích učitelů latiny opomenout a její úloha je v případě jistých výukových cílů (gramatická a syntaktická komparace s živými jazyky, pěstování čtenářské a gramotnosti, jazykový transfer apod.) nezastupitelná. Příprava učitelů latiny je proto do značné míry založena i na učení se formální gramatice, analýze slovních druhů, a hlavně studiu morfologických a syntaktických aspektů jazyka, aby mohli totéž zprostředkovat v patřičné míře svým žákům na SŠ. Gramatická a syntaktická analýza a studium gramatiky z formální stránky totiž rozvíjí žákovu schopnost přemýšlet o jazyce. Žák díky ní dokáže postihnout a vysvětlit obecnější jazykové principy, zapamatovat si a následně prakticky využít obecných jazykových zákonitostí, neboť pochopení je nejlepším podkladem pro zapamatování a bývá účinnější a trvalejší než pouhé memorování bez znalosti kontextu

[srov. Giusti – Oniga (2011)]. Podle těchto výzkumů má výuka gramatiky zaměřená na základní jazykové principy a vlastnosti potenciál aktivizovat tu oblast mozku, již je připisován největší podíl na osvojování jazyka [srov. Giusti – Oniga (2011)]. Prohlubováním znalostí gramatického systému u žáků budujeme schopnost samostatné analýzy a porozumění obecným principům, jež pak mohou pomocí transferu přenést a aplikovat v jazycích moderních [více Taněvová (2024)].

Pokud jde o prospěšnosti vedení žáků **k tvůrčím (uměleckým) aktivitám**, již Komenský ve *Schola ludus* uvádí, že **práce s (latinským) divadlem a podobnými aktivitami** „vede ducha k moudrosti“ a „směřuje k nabytí téměř všestranné znalosti latinského jazyka a jeho čistého a přirozeného používání“. Skutečně lze pozorovat, že SŠ i VŠ studenti si prací s latinským dramatickým textem osvojují mnoho užitečných latinských frází a obrátů, učí se nová slova, vstřebávají reálie antického světa, nabývají znalostí literatury a dějin či do jisté míry poznávají způsob myšlení antického člověka. Jazykové kompetence, jež práce s latinským dramatem vytváří, pak skvěle slouží při četbě originálních latinských textů [více Marek (2019)]. Ze zkušeností vyplývá, že tyto aktivity posilují vztah žáků k učení, zvyšují zájem o daný předmět a vedou k propojování poznatků uvnitř předmětu i v širším, mezipředmětovém rámci. Kromě toho mohou např. při realizaci dobře zvoleného projektu překročit hranice nejen třídy, ale i školy.

Podobně užitečné mohou být **didaktické hry** (ve smyslu soutěžních aktivit), **práce s filmem a záznamy divadelních představení** – film působí

na žáky výrazně jinak než četba textu: může vyvolat emocionální odezvu, efekt zobecnění a identifikace a pocit pochopení problému bez nutnosti jeho racionalizace v jazyce. Toho je možno využít např. ke kreativní komparaci textu a filmu. V době výrazně přející audiovizuální tvorbě může do hodin latiny patřit také tvorba krátkých videí doprovázených efekty, hudbou, komentáři apod. Např. místo klasického referátu tedy mohou žáci dostat za úkol vytvořit videoklip věnovaný některému z římských autorů, děl či žánrů apod. Dále je možno využít i **hudbu**, která může umocnit estetický či emocionální zážitek způsobený četbou textu. Zařazení náležitých hudebních ukázek do výuky může mít pozitivní vliv na uvažování žáků o umění a schopnost verbalizovat estetické soudy. Užitečné jsou i **výtvarné aktivity**: spojení literatury s výtvarným uměním rovněž může podtrhnout celkové umělecké poselství probírané látky. Učitel může vést žáky i k **vlastní literární činnosti**. Forem takové práce je mnoho, např.: doplňování vynechaných slov do textu (česky, latinsky, příp. v kombinaci); hledání vhodného titulu k textu; skládání textu z připravených přeházených vět; tvorba jednoduchého narativního textu na dané téma; převyprávění básně prózou či *vice versa* apod.

Absolvent učitelství latiny se seznamuje také s organizací a fungováním tradiční a silně ukotvené celostátní soutěže v latině pro žáky středních škol *Certamen Latinum*. Ta nad rámec samotné soutěže nabízí celou škálu tvůrčích aktivit spojených s latinou, na nichž může absolvent učitelství latiny aktivně spolupracovat.

Několik metodických příruček a úvodů k učebnicím [viz např. Miraglia (2009), Schola Europaea (2014) ad.] vyvozuje na základě korpusu římské literatury její přínos a význam pro dnešek a snaží se postihnout myšlenky, témata a pasáže z latinsky psaných děl, které jsou pro žáky a studenty relevantní. To se může velmi ústrojně propojit s průřezovými tématy RVP G, která také prokazují snahu o reflexi dnešního světa v kontextu evropské kulturní tradice a aktualizaci vzdělávání podle současných potřeb. Průřezová témata RVP G lze na

základě obsahu korpusu římské literatury pomáhat naplňovat např. následovně:

1. **osobnostní a sociální výchova**: výchova mládeže (Lucretius, část Ciceronova díla, Quintilianus ad.); podstata a nitro člověka se všemi jeho zákoutími (Lucretius, Seneca, určité aspekty Catullova díla ad.); otázky morálky osobní i společenské (Cicero, Horatius, Seneca, Valerius Maximus ad.); možnost vidět historický vývoj vědy (Plinius St., Varro, Vitruvius, Celsus apod.), práva (např. Gaius), filosofie a politiky (Lucretius, Cicero, Seneca, historikové);

2. **výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**: občanské soužití (Horatius, Cicero, Tacitus, Plinius Ml. ad.); koncepce „spravedlivé války“ (historikové); představy o dokonalém státě (např. Ciceronovy spisy *De re publica* a *De legibus*); výchova mládeže k občanství (historikové, Cicero, Seneca, Quintilianus ad.) a pěstování historické paměti (*Res gestae divi Augusti*; historikové, Plinius St., Vergiliova *Aeneis* ad.);

3. **multikulturní výchova**: tolerance a možnost pokojného soužití lidí různé víry (Plinius Ml., Orosius a někteří další křesťané ad.); poznávání jinakosti a otevřenost jiným civilizacím (Cicero a jeho přesvědčení, že všechny lidské bytosti, bez ohledu na majetek či občanská práva, mají rovnocennou morální hodnotu; stoický kosmopolitismus, křesťanský pojem rovnosti apod.);

4. **environmentální výchova**: tolerance a vlastně i to, co je člověk (Ovidius, Horatius, Plinius St., Seneca ad.);

5. **mediální výchova**: kritické myšlení a vztah k autoritám (Cicero, Livius, Varro, Caesar, Seneca ad.). Tato témata se mohou stát i základem mezioborové spolupráce s ČJL, dějepisy, ZSV apod.

Bibliografie

1.1

Plánování výuky:

- Hulstaert, K. (2019). Reading, seeing and understanding Latin. *Journal of Latin Linguistics*, 18 (1–2), 61–83. <https://doi.org/10.1515/joll-2019-0002>.
- Hunt, S. (2016). *Starting to Teach Latin*. London: Bloomsbury Academic.
- Marek, B. (2024). Prerequisites for Mastering the Reading of a Latin Text. *Zeszyty Glottodydaktyczne*, Zeszyt 13, 35–46.
- Morwood, J. (2003). *The Teaching of Classics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Realizace výuky:

- Anderson, P. – Beckwith, M. (2010). Form-Focused Teaching for the Intermediate Latin Student. *Teaching Classical Languages*, 31–52.
- Bennett, D. (2021). A case study into pupil perceptions of Latin, conducted with a mixed-ability Year 9 Latin class at a comprehensive faith school. *The Journal of Classics Teaching*, 22, 38–46. doi:10.1017/S2058631021000052
- Carlon, J. (2017). Quomodo Dicitur? The Importance of Memory in Language Learning. *Teaching Classical Languages*, 7 (2), 109–35.
- Carter, D. (2019). Using translation-based CI to read Latin literature. *Journal of Classics Teaching*, 20 (39), 90–94. doi:10.1017/S2058631019000151
- Čepelák, J. (2014). Lingua Latina per se illustrata: Rationis, qua tirones doceantur, adumbratio. *Seminarium de libro c.n. 'Familia Romana' methodisque docendi*. [https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/974028/mod_resource/content/1/L](https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/974028/mod_resource/content/1/Lingua_Latina_per_se_illustrata_methodi.pdf)

[ingua Latina per se illustrata methodi.pdf](https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/974028/mod_resource/content/1/Lingua_Latina_per_se_illustrata_methodi.pdf)

- Distler, P. (2001). *Teach the Latin, I Pray You*. Nashville: Wimbledon Publishing Company Ltd.
- Gascoyne, R. C., et al. (1997). *Standards for classical language learning*. Oxford, OH: American Classical League.
- Götttschin, V. – Marino, S. (2017). *Interpretieren im Lateinunterricht. Ein Handbuch*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht..
- Gruber-Miller, J. (2005). Developing Listening and Speaking Skills: Practical Ways to Implement the Standards with the “Oxford Latin Course”. *The Classical Journal*, 101, 87–98.
- Hunt, Steven. (2022). *Teaching Latin: Contexts, Theories, Practices*. Bloomsbury Academic.
- Jedličková, L. (2019). Latinské učebnice pro střední školy v České republice. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 1, 3–8.
- Kuhlmann, P. (2012). *Fachdidaktik Latein kompakt*. Göttingen: V&R.
- Lewis, R. (2020). *What is comprehensible input and why does it matter for language learning?* Leonardo English. <https://www.leonardoenglish.com/blog/comprehensible-input> (accessed April 27, 2024).
- Richards, J. C. – Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vaníková, M. et al. (2020). Analýza učebnic latiny dostupných na českém trhu. *Auriga – ZJKF*, 62 (2); 69–86.

Budoucnost a vývoj oboru:

- Coffee, N. (2012). Active Latin: Quo tendimus? *The Classical World*, 105, 255–269.

- Frisch, M. (ed.) (2015). *Alte Sprachen -Neuer Unterricht. Ars Didactica*. Marburger Beiträge zu Studium und Didaktik der alten Sprachen 1. Speyer: Kartoffeldruck-Verlag.
- Kassen, M. A. – Abbott M. G. (edd.) (1999). *Language Learners of Tomorrow: Process and Promise*. Ntc Pub Group.
- Kipf, S. et al. (edd.) (2015). *Perspektiven für den Lateinunterricht*. Bamberg: C. C. Buchner.
- LaFleur, R. (ed.), (1997). *Latin for the 21st Century: From Concept to Classroom*. Glenview: Addison Wesley.
- Levine, M. (2006). Oracles of a Quadragenarian Latin Teacher. *The Classical World*, 100, 49–53.
- Marek, B. (2022). Římská literatura v literární výchově. In: M. Janišová
- M. Strouhal, (edd.). *Učitelské vzdělávání a oborové didaktiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. Praha: Karolinum, 156–167.
- Vaníková, M. (2019). Má smysl se v 21. století učit latinu? Latina jako nástroj pro rozvoj čtenářské gramotnosti. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 1, 9–14.

Vědecké zázemí:

- Adema, S. (2019). Latin learning and instruction as a research field. *Journal of Latin Linguistics*, 18 (1–2), 35–59.
<https://doi.org/10.1515/joll-2019-0001>
- Andoková, M. (2024). *Applying the Direct Method in the Teaching of Latin from Antiquity until Today. How and Why?* In: Radenović, Lj., Dimitrijević, D. & Akkad, I. (eds.). *Paideia: The Language and Philosophy of Education*, 165–186.
- Giusti, G. – Oniga, R. (2011). Why Formal Linguistics for the Teaching of Latin? In: Oniga, R. – Iovino, R. – Giusti, G. (edd.). *Formal linguistics and the teaching of latin: theoretical and applied perspectives in comparative grammar*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 1–20.

- Glücklich, H. J. (2008). *Lateinunterricht -Didaktik und Methodik*. Göttingen: V&R.
- Choděra, R. (2013). *Didaktika cizích jazyků. Úvod do vědního oboru*. Praha: Akademia.
- Maňák, J. – Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.
- Miraglia, L. (2009). *Nova via, Latine doceo: guida per gli insegnanti. Parte I, Familia Romana*. Roma: Edizioni Accademia Vivarium novum.
- McDonald, S. (2011). Krashen and Second Language Acquisition (SLA) Theory – A ReEvaluation of How to Teach Classical Languages. *Journal of Classics Teaching*, 22, 2–5.
- Taněvová, P. (2024). *Budování mezijazykových vazeb prostřednictvím výuky latiny*. Praha: FF UK (diplomová práce).
- Vaníková, M. (2021). Imperfektum a perfektum ve školní výuce. *Auriga – ZJKF*, 63 (1), 79–105.

Kritické hodnocení výuky a oboru:

- Gerhards, J. – Sawert, T. – Kohler, U. (2019). Des Kaisers alte Kleider: Fiktion und Wirklichkeit des Nutzens von Lateinkenntnissen. *KZfSS Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, 71 (2), 309–326.
- Stringer, G. P. (2019). What Can Active Latin Accomplish? Well Let Me Just Show You: Some Facts and Figures Illustrating the Benefits of Active Latin Instruction. *The Classical Outlook*, 94 (2), 81–93.
<https://www.jstor.org/stable/26774725>
- Marek, B. (2019). Kritické myšlení ve vzdělávacím procesu: inspirace Sókratem a Kantem. In: J. Gazda – V. Liška – B. Marek. *Kritické myšlení. Dovednost (nejen) pro 21. století*. Praha: P3K, 9–29.
- McCaffrey, D. V. (2006). Reading Latin efficiently and the need for cognitive strategies. In J. Gruber-Miller (Ed.), *When dead tongues speak: Teaching beginning Greek and Latin*. Oxford, England: Oxford University Press, 113–133.

- Vaníková, M. (2019). Současný stav výuky latiny v ČR. *Auriga – ZJKF*, 61 (2) 97–108.

Technologie:

- Balbo, A. (2024). Intelligenza artificiale e latino: sondaggi e riflessioni. *Lingue antiche e moderne*, 13, 330–349.
- Balbo, A. (2014). Alcune possibilità per la didattica multimediale del latino: i siti web, le videopresentazioni, le eventuali risorse di YouTube. *Nuova secondaria ricerca*, 5, 44–51.
- Iannella, A. (2023). Lingua, Didattica e Intelligenza Artificiale. *VIII Congresso Internazionale della Società Italiana di Didattica delle Lingue e Linguistica Educativa*.
- Marek, B. (2023). „Média“ v antice a hledání pravdy. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 1, 32–48.

Kurikulární dokumenty:

- Punie, Y. – Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2760/115376>
- *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia* (2008): https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/RVPG-2007-07_final.pdf
- Schola Europea. (2014). *Latin Syllabus*. <https://www.eursc.eu/Syllabuses/2014-01-D-35-en-4.pdf>.
- Vuorikari, R. – Kluzer, S. – Punie, Y. (2022). *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2760/115376>
- VUP (2005). *Doporučení pro latinský jazyk*. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/N/372/LATINSKY-JAZYK.html>

Interdisciplinarita, transfer vědomostí:

- Bracke, E. – Bradshaw, C. (2020). The impact of learning Latin on school pupils: a review of existing data. *The Language Learning Journal*, 48, 226–236.
- Canfarotta, D. – Tosto, C. – Casado-Muñoz, R. (2022). Development of key competences through Latin and Greek in secondary school in Italy and Spain. *The Journal of Classics Teaching*, 23, 13–21. doi:10.1017/S2058631021000544
- Haag, L. – Stern, E. (2003). In search of the benefits of learning Latin. *Journal of Educational Psychology*, 95, 174–178.
- Hauspie, C. (2021). *The Transfer Effects of Latin on Study Achievement in Flemish Higher Education*. Ghent: Ghent University. Diplomová práce.
- Králová, E. (2024). *Prefixy a prefixoidy latinského a řeckého původu jako předpoklad porozumění cizím slovům u žáků čtyřletých gymnázií*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. – Disertační práce.
- Prélaz, S. (2015). *L'apprentissage du vocabulaire latin et ses synergies avec l'allemand et l'anglais*. Lausanne. Diplomová práce. Haute école pédagogique du canton de Vaud
- Weissar, T. (2023). Latina a problematika transferu dovedností. *Auriga – ZJKF*, 65, 103–113.

Práce s nadanými žáky:

- Deagon, A. (2006). Cognitive style and learning strategies in Latin instruction. In J. Gruber-Miller (ed.), *When dead tongues speak: Teaching beginning Greek and Latin* (pp. 27–49). Oxford, England: Oxford University Press.
- Marek, B. (2016). Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 1. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 3, 5–13.
- Marek, B. (2016). Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 2. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 4, 2–11.

- Marek, B. (2017). Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 3. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 2, 2–8.
- Marek, B. (2019). Vliv klasického vzdělání na rozvoj osobnosti – část 4. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 1, 24–34.

Práce se znevýhodněnými žáky:

- Ancona, R. (1982). Latin and a Dyslexic Student: An Experience in Teaching. *Classical World*, 76, 33–36.
- Ashe, A. (1998). Latin for Special Needs Students: Meeting the Challenge of Students with Learning Difficulties. In: *Latin for the 21st Century: From Concept to Classroom*, Glenview, IL.: Scott Foresman-Addison Wesley, 237–250.
- Hill, B. (2006). Latin for Students with Severe Foreign Language Learning Difficulties. In: *When Dead Tongues Speak: Teaching Beginning Greek and Latin*. Newcastle upon Tyne: Oxford University Press, 50–67.
- Loud, A. (2011). Reading Dyslexia: An Empirical Study for Latin Teachers. *Classical Outlook*, 88 (2), 48–52.
- Ricucci, M. (2015). L'apprendente dislessico del latino: lineamenti di glottologia, psicolinguistica e linguistica ad uso del docente. In: *Atti della giornata di studio 'Dislessia e studio delle lingue classiche*. (Bologna 10/04/2014), In: M. Capasso (a cura di), "Cinque Colloqui", *Quaderni di Atene e Roma*, 5, , 361–380.
- Parker, A. (2013). Teacher, Pupil and Parental Perceptions Surrounding the Study of Latin for Pupils Diagnosed with Dyslexia. *Journal of Classics Teaching*, 27, 6–15.
- Newland, R. (2016). Closing the Gap: Understanding Two Year 10 Boys. Difficulties with Comprehension of Latin Stories in a Mixed Comprehensive School. *Journal of Classics Teaching*, 17 (34), 22–30.

1.2

Didaktická transformace vzdělávacího obsahu:

- Atkin, S. (2020). Introducing authentic materials alongside a reading-approach Latin course. *The Journal of Classics Teaching*, 21, 4–11. doi:10.1017/S205863102000001X.
- Fiévet, C. (2015). Quemadmodum usus sermonis Latini in schola viam ad legendum planiorem breviorque aperire possit. *Mantineia*, 1, 305–327.
- Lloyd, M. E. – Robson, J. (2019). Staying the distance: Transforming Latin pedagogy at the Open University. *Journal of Latin Linguistics*, 18 (1-2), 101–128. <https://doi.org/10.1515/joll-2019-0004>
- Marek, B. (2014). Využití latinského divadla při výuce latiny. In: K. Vymětalová (ed.), *Vivat Latina reserata!* Opava: Ústav historických věd, Slezská univerzita v Opavě, 66–70.

Tvorba různých typů cvičení, úloh, příkladů, modelů apod.:

- Balbo, A. (2024). Modalità e forme per insegnare il teatro latino al liceo: qualche proposta. In: F. Boldrer – L. Lattanzi (edd.), *Scaena Magistra. Atti del convegno di Macerata dell'8 marzo 2024*, 11–30.
- - Drumm, J. – Frölich, R. (edd.) (2007). *Innovative Methoden für den Lateinunterricht*. Göttingen: V&R.
- Marek, B. (2017). The Hermeneumata (Pseudodositheana) and Their Didactic Use. *Acta Universitatis Carolinae Philologica / Graecolatina Pragensia*, 127–157.
- Markus, D. – Ross, D. (2004). Reading proficiency in Latin through expectations and visualization. *The Classical World*, 98, 79–93.
- Ramsby, T. (2020). Changing methods in Latin teaching. *The Classical Outlook*, 95 (1), 20–27.
- Minkova, M. – Tunberg, T. (2012). Active Latin: Speaking, Writing, Hearing the Language. *New England Classical Journal*, 39 (2), 113–128.

- Wegenhart, T. A. (2015). Better Reading Through Science: Using Research-Based Models to Help Students Read Latin Better. *Journal of Classics Teaching*, 16 (31), 8–13.

Aktuální svět a latina:

- Bulwer, J. (2006). *Classics teaching in Europe*. London: Duckworth.
- Holmes-Henderson, A. – Hunt, S. – Musie, M. (edd.) (2018). *Forward with Classics. Classical Languages in Schools and Communities*. London – Oxford – New York: Bloomsbury.
- Lister, B. (2008). *International Perspectives on the Teaching of Latin*. Cambridge: CUP.
- Vaníková, M. (2019). Výuka latiny v ČR. *Andragogika – čtvrtletník pro rozvoj a vzdělávání dospělých*, 1, 35–43.

Prostředí pro učení:

- Gruber-Miller, J. (2006). Communication, Context, and Community: Integrating the Standards in the Greek and Latin Classroom. In Týž. (ed.), *When dead tongues speak: Teaching beginning Greek and*. Oxford: Oxford University Press, 9–23.

Žákovské prekoncepty a miskoncepty:

- Hausenblas, O. – Košťálová, H. (2006). Co je E-U-R. *Kritické listy*, 23, 57–59.
- Lederbuchová, L. (2008). Čtenářská zkušenost žáka jako didaktický prekoncept. In: *Komunikace a výuka českého jazyka a literatury*. Brno: Masarykova univerzita.

Hodnocení, zpětná vazba:

- Abbott, M. G. – Davis, S. (1996). Hyperreality and the Study of Latin: Living in a Fairy Tale World. *The Modern Language Journal*, 80, 85–86.

- Balbo, A. La correzione dell'errore e l'autocorrezione: aspetti didattici tra lingue classiche e informatica

Průřezová témata:

- Schola Europea. (2014). *Latin Syllabus*. <https://www.eursc.eu/Syllabuses/2014-01-D-35-en-4.pdf>.
- Kuťáková, E. (2008). Možnosti uplatnění latiny a antické kultury v průřezových tématech RVP G. In: B. Pokorná (ed.), *Netradiční přístupy k výuce klasických jazyků*. Olomouc: FF UP, 6–9.

“PŘÍKLADY OBOROVĚ SPECIFICKÉHO NAPLNĚNÍ JEDNOTLIVÝCH KOMPETENCÍ VE VÝUCE:

Latinský jazyk a literatura

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.1: Nastavuji cíle výuky a vedu k nastavování vlastních cílů také žáky a žákyně.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Jsem přesvědčen/a o potenciálu každého žáka a každé žákyně postupně dosáhnout stanovených cílů.

- Uvědomuji si, že latina je zatížena mýtem obtížného jazyka, k jehož zvládnutí je třeba mimořádný talent a mnoho let studia. Jsem přesvědčen, že základy latinského jazyka a kultury si při vhodně koncipované výuce a dostatečné podpoře může osvojit každý.
- Představuji žákům různé způsoby učení se cizímu jazyku a motivuji je k objevení způsobu, který jim nejvíce vyhovuje.

2. Cíle výuky nastavuji na základě znalostí oboru a způsobů jeho zprostředkování (kompetence 1.1 a 1.2), reflexe předchozí výuky (kompetence 2.5) a vzdělávacích potřeb žáků a žákyní (kompetence 2.2).

- Cíle výuky nastavuji tak, aby byly zvládnutelné v časové dotaci, která je latině na dané škole vymezena. Kromě více či méně pokročilého zvládnutí jazyka a reálií vždy hledím na to, aby žáci vnímali latinu a související kulturu jako zajímavou oblast, ve které se mohou dále vzdělávat, rovněž neformálně.
- Uvědomuji si, že různí žáci mohou latinu považovat za užitečnou z odlišných důvodů, a proto žákům ukazuji její užitečnost na co nejrozmanitějších příkladech z kultury, vědních oborů, běžného života.

3. Cíle nastavuji tak, aby vedly k naplnění očekávaných výstupů a rozvoji klíčových kompetencí a gramotností v souladu s ŠVP/RVP. Zařazuji také cíle průřezových témat.

- Na základě průřezových témat zařazuji adekvátní originální či překladové texty latinské literatury a diskutuji o nich s žáky. Např. na ukázkách ze středověké univerzitní literatury demonstruji vztah k autoritám a středověké projevy kritického myšlení; na základě Ciceronových spisů diskutuji se žáky o tématech spojených s výchovou k občanství, představou dokonalého státu; na ukázkách z encyklopedií Plinia Staršího, Isidora ze Seville, Bartoloměje Anglického či na díle Bohuslava Balbína diskutuji s žáky ekologické dopady těžby drahých kovů apod.

4. Vedu žáky a žákyně k porozumění cílům výuky.

- Zprostředkuji žákům uvědomění, že pokud budou znát latinské slovní základy, porozumějí složitějšímu lexiku v češtině i v cizích jazycích. Obdobně poukazuji na souvislosti mezi jazyky v gramatických systémech.
- Vedu žáky k aktivnímu vyhledávání projevů latinského jazyka či odrazů antické kultury v dnešním světě (literatura, hudba, výtvarné umění, tzv. živá slova, filmy, reklama, názvy firem...), aby tak vnímali znalost latiny a antické kultury jako užitečný zdroj, který v mnoha směrech napomáhá lepšímu porozumění dnešnímu světu, kultivuje jazykový projev a rozvíjí kritické myšlení.

5. Plánuji sekvence navazujících vyučovacích hodin směřujících k dlouhodobým cílům.

- Nejprve stanovuji dílčí výsledky učení (např. vzory 3. deklinace) a teprve poté vytvářím jednotlivé hodiny, které je budou naplňovat. Neustálým zaměřováním na stanovené výsledky učení lépe identifikuji klíčové znalosti a dovednosti a opakovaně se k nim vracím (např. neustálé porovnávání odlišnosti mezi již probranými vzory a vzorem probíraným nově). Mám stále na paměti, že u jazykové výuky je důležitá návaznost gramatického učiva.
- Připravuji si soubor krátkých latinských textů v originále v délce od jedné věty až po krátký odstavec, které jsou také odstupňovány podle obtížnosti jazyka. Postupně je zařazuji do výuky a učím s nimi žáky pracovat včetně používání různých pomůcek.

Úroveň 2: Začínající učitel/ka

6. Formuluji postupné kroky k naplnění cílů (či více možných úrovní naplnění cílů) a podporuji žáky a žákyně podle jejich vzdělávacích potřeb tak, aby dosahovali maximálního pokroku a aby postupně mohli každý žák a žákyně stanovených cílů dosáhnout.

- Nabízím žákům možnost dosáhnout různých úrovní zvládnutí latiny, antické/středověké kultury a literatury dle jejich vzdělávacích potřeb – žáci, kteří naplní ŠVP; maturanti z latiny; žáci, kteří budou latinu potřebovat na vysokých školách různého typu (např. humanitní studia, medicína a příbuzné obory, právo); zájemci o hluboké proniknutí do latiny, antické/středověké kultury a literatury.
- Ukazuji, že ke zvládnutí latiny není nutný mimořádný talent, ale postup „krok za krokem“, s jehož pomocí mohou všichni žáci postupně dosáhnout stanovených cílů.
- Pracuji s diferenciací obsahu, např. dávám žákům povinnou základní slovní zásobu ke každé lekci a také nepovinnou, rozšiřující slovní zásobu.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

7. Zapojuji žáky a žákyně do nastavování cílů a vedu je k formulaci vlastních cílů učení.

- Ptám se žáků, kam chtějí ve svém vzdělávání dále směřovat, a společně s nimi definuji znalosti a dovednosti, které jsou pro ně důležité (např. pro studium na konkrétní vysoké škole).
- Při výuce antických reálií či latinské literatury nabízím žákům různá témata a autory a vhodně žáky zapojuji do rozhodování o jejich výběru.
- Společně s žáky plánuji konkrétní projekty, např. sestavení korpusu latinských nápisů na místních kostelích či morových sloupech.

8. Nastavuji náročné a zároveň splnitelné vzdělávací cíle pro každého žáka/žákyni a nabízím cesty k jejich dosažení.

- Vytvářím různě odstupňovaná cvičení na týž gramatický či stylistický jev, didakticky připravuji latinský text různé náročnosti.
- U konkrétního tématu pro badatelskou výuku rozdělují proces zkoumání i jeho výstupy do více stupňů náročnosti (např. pro pramenné zkoumání lze využít český překlad, edici latinského textu, ale i digitalizát konkrétního dochovaného rukopisu; u nápisu lze využít jeho přepis, ale i konkrétní epigrafickou památku).
- Pokud mají žáci demonstrovat své porozumění konkrétnímu textu, mohu jim nabídnout více způsobů (dramatizace, překlad, parafráze, poster, obrázek apod.).

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.2: Poznávám vzdělávací potřeby žáků a žákyň a plánuji výuku tak, aby každému žákovi a žákyni umožňovala aktivně se zapojit a dosahovat stanovených cílů.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Poznávám žáky a žákyňe, jejich vzdělávací potřeby a aktuální úroveň jejich kompetencí. Vědomě při tom pracuji s vlastními předsudky.

- Uvědomuji si, že výchozím bodem každé výuky je úroveň znalostí a kompetencí, na které se jednotliví žáci nacházejí, nikoli moje představa o tom, jakou úroveň by žáci měli již mít (např. předpoklad, že všichni žáci znají všechny latinské deklinace, protože již byly “probrány”). Neustále si proto tuto úroveň ověřuji.

2. Plánuji výuku tak, aby vedla k aktivnímu zapojení žáků a žákyň.

- Používám metody, které vedou k zapojení všech žáků, například tabulky, kam všichni mohou zapisovat svá řešení zároveň (např. zapsat slova příbuzná s jiným slovem nebo slova začínající určitou hláskou, určit gramatické kategorie slova, vytvořit jednoduchou větu, zapsat svůj tip nebo odpověď na nějakou otázku). Totéž dělám s použitím různých interaktivních výukových nástrojů nebo on-line sdíleného pracovního prostoru.
- Zapojuji do výuky herní prvky založené na různých principech (např. skládání, hledání, postřeh, hádanky, křížovky), hry a soutěže, umím přizpůsobit některé obecně známé hry a soutěže pro výuku latiny a antické kultury.
- Používám kreativní úkoly (hraní rolí, kreslení, dramatizace jednoduchých konverzací, prezentací apod.).
- Využívám výukové aplikace a vím, kdy je vhodné je zařadit do výuky.

3. Využívám různorodé výukové postupy ve fyzickém i digitálním prostředí (výukové metody, organizační formy práce, výukové prostředky, způsoby hodnocení a reflexe výuky), které směřují ke zvoleným cílům a jsou vhodné vzhledem k vyučovanému oboru a potřebám žáků a žákyň (viz také kompetence 1.2).

- Zvažuji a využívám různé možnosti, které mi nabízejí obvyklé i neobvyklé výukové materiály a pomůcky (např. latina v počítačových hrách, v knihách a filmech).
- Využívám k výuce také mimoškolní prostředí. Naplánuji například aktivitu, při níž žáci hledají ve skupinách objekty (sochy, budovy) na fotce a poté pracují s latinskými nápisy, které jsou na těchto objektech uvedeny. Za vyluštění určitého nápisu nebo slova mohou např. dostat písmeno do tajenky nebo indicii, pomocí níž mají odpovědět na otázku týkající se osobnosti, kterou socha znázorňuje.

4. Plánuji výuku tak, aby všechny její součásti byly logicky provázané a směřovaly k naplňování vytyčených cílů.

- Mám promyšlené postupné osvojování jazyka (na základě vybrané učebnice nebo její úpravy) tak, aby žáci mohli stavět na svých předchozích znalostech a nadále je rozšiřovat. K této ose přidávám vhodně zvolenou sadu latinských textů (po jazykové a obsahové stránce) a různé typy úkolů a aktivit.
- Vhodně upozorňuji na provázanost učiva (např. „Pamatujete si, jak jsme probírali vzor ‚miles‘? Budete to potřebovat, až budeme probírat skloňování adjektiv. Později si přidáme ještě příklady výjimek.“).

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Rozpoznávám speciální vzdělávací potřeby žáků a žákyň, podle potřeby je konzultuji (viz kompetence 5.1 a 5.2) a jedním tak, aby se jim dostalo včasné podpory a hlubší diagnostiky jejich vzdělávacích potřeb.

6. Volím postupy v souladu s doporučeními školských poradenských zařízení a školního poradenského pracoviště pro vzdělávání konkrétních žáků a žákyň (v návaznosti na bod 5). Poskytuji autonomně podporu v 1. stupni podpůrných opatření.¹

7. Využívám předem promyšlené vhodné výukové postupy pro jednotlivé skupiny žáků a žákyň podle jejich vzdělávacích potřeb (v návaznosti na body 1 a 5).

- Podle jazykové úrovně žáků připravuji úkoly odstupňované dle náročnosti. Např.: jedna skupina žáků tvoří latinskou větu s pomocí návodu od učitele, který jim poskytuje méně známá slovíčka, upozorňuje na pádové vazby apod.; jiná skupina doplňuje daná slova ve správném tvaru do vzorové věty a mimořádně nadaní žáci aktivně s pomocí slovníku tvoří latinskou větu.
- Nabízím žákům různé způsoby zapojení, protože si uvědomuji, že určité způsoby mohou být pro některé žáky nekomfortní (např. předvádění významu slovíček před ostatními spolužáky pomocí gest, dramatizace textu, soutěžení na rychlost).

Úroveň 3: Zkušený/á učitel/ka

8. Volím výukové postupy tak, aby každý žák a každá žákyně bez ohledu na sociální postavení, etnicitu či pohlaví/gender nebo znevýhodnění naplňoval/a zvolené cíle v co nejvyšší míře vzhledem ke svým individuálním možnostem, a to včetně žáků a žákyň se speciálními vzdělávacími potřebami, nadaných a mimořádně nadaných.

- Při zprostředkování obsahu jazykového vzdělávání využívám různorodé materiály a postupy a individualizuji požadavky na výsledky učení. Např. při projektové výuce vedu žáky k výběru tématu i způsobu zpracování, který pro ně bude vhodný s ohledem na jejich znalosti, dovednosti i zájmy.
- Vytvářím pro nadané žáky stimulující prostředí, např. zadávám mimořádné kreativní, překladatelské či badatelské úkoly, informuji o nových překladech, videích, podcastech apod., dle zájmu žáků.

■ 1: Více viz vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.3: Podporuji u žáků a žákyň zvědavost a motivaci k učení.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Zjišťuji, co už žáci a žákyně umí a vědí, a nově vyučovaný obsah a kompetence s tím propojuji. Cíleně navazuji na předchozí výuku.

- Průběžně ověřuji úroveň znalostí a dovedností žáků nejen v latině, ale i češtině či cizích jazycích, pokud s daným obsahem souvisí.
- Novou slovní zásobu vždy propojuji s aktuálními znalostmi žáků. Např. u substantiva „iustitia“ se ptám: „Jaké slovo v češtině (angličtině) vám to připomíná? Dokážete na základě toho odhadnout význam slova? Jak se význam proměnil? Napadají vás přejatá slova, která jsou odvozena od slovesa ,ago, ere, egi, actum‘? ...“
- Vysvětluji zajímavé etymologie či posuny významu u slov, která žáci znají z češtiny, např. decimovat.
- Podobně postupuji také u nové gramatiky, např. při výuce sloves 2. konjugace se ptám: „Jaké zde vidíte podobnosti a odlišnosti ve srovnání s tvary 1. konjugace, které již znáte?“ Při probírání participia přezentu aktiva se ptám: „Jaký tvar v angličtině latinskému participiu prez. akt. odpovídá? Jaká znáte přejatá slova v češtině či angličtině (typu ,militantní‘, ,decentní‘ apod.), která vznikla z latinských participií?“

2. Propojuji výuku se zkušeností žáků a žákyň a zprostředkovávám jim smysl vyučovaného obsahu (proč se konkrétní obsah či kompetenci učí). Viz také kompetence 1.2.

- Cíleně propojuji českou, latinskou, anglickou, případně další jinojazyčnou gramatiku tak, aby bylo patrné, že znalost latiny pomůže ujasnit si gramatický systém jiných jazyků a lépe se v nich orientovat. Např. v případě gramatické konstrukce zvané nominativ s infinitivem poukážu na to, že tutéž konstrukci žáci znají z angličtiny: „He seems to be an interesting person“.
- Cíleně propojuji českou, latinskou, anglickou, případně další jinojazyčnou slovní zásobu tak, aby bylo patrné, jak latina pomáhá při učení se moderním jazykům a při chápání významu slov patřících do odborného stylu.
- Cíleně využívám originální či překladové texty latinské literatury, které jsou v dnešní době aktuální. Např. předložím žákům ukázkou z některé Ciceronovy řeči, v níž vykresluje nějakou osobu jako nepřítele státu. Zeptám se, jak na ně popis této osoby působí. Žáci potom vyhledávají výrazové prostředky, kterými Cicero tohoto efektu dosahuje (např. používání přídavných jmen, příslovčí, citově zabarvených slov, řečnických otázek). Poté žáky vyzvu, aby vyhledávali obdobné rétorické postupy v současných textech nebo na sociálních sítích.

	Následně proběhne diskuse, proč je dobré tyto postupy a jejich působnost znát a umět je rozpoznat. • Propojují literaturu a zkušenost žáků s uměním. Např. u Ovidiových Proměn propojují známé příběhy s výtvarným a hudebním uměním (sochy, obrazy, opery), čímž podporují porozumění smyslu textu i jeho kulturnímu kontextu.
3. Povzbuzuji a inspiruji žáky a žákyně k dalšímu učení tím, že oceňuji jejich silné stránky, jejich snahu a pokrok a zprostředkovávám jim konkrétní příklady výstupů úspěšného učení.	• U opravy překladu a dalších úloh beru v úvahu individualitu žáka (např. specificky přistupuji k mimořádně nadaným žákům, žákům s odlišným mateřským jazykem ad.). • Ukazuji žákům zdařilá řešení jednotlivých úloh, především u překladů. • Oceňuji a využívám různorodé silné stránky žáků – schopnost překládat, znalost mytologie, historických souvislostí či zájem o latinu a antiku v každodenním životě.
4. Motivuji žáky a žákyně tím, že se sám/sama neustále učím, a to také od žáků a žákyně a spolu s nimi.	• Sdílím s žáky, co nového z oboru jsem se dozvěděl, kde jsem se s latinou a latinskou kulturou potkal ve veřejném prostoru. • Povzbuzuji žáky, aby sami aktivně vyhledávali přítomnost latinského jazyka, antické mytologie apod. ve světě kolem nich a své objevy sdíleli se mnou i se spolužáky. • Pokud žáci do hodiny přinesou text, kterému nerozumím, přiznám to a buď jim na místě ukážu, jak v takové situaci postupovat, nebo si řešení připravím na příště. • Pokud žáci chtějí, abych přeložil text do latiny, ukazuji jim, jak při překladu postupovat a že je potřeba překlad ověřit v autentických latinských textech.
5. Projevuji zájem o vyučované obory a jejich smysl pro jednotlivce i společnost. Viz také kompetence 1.1.	

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

6. Podporuji u žáků a žákyň postoje (nastavení mysli), které jim pomáhají rozvinout a udržet motivaci (např. mé schopnosti nejsou fixní, ale mohu je rozvinout a rostou s mým úsilím; mohu uspět a už jsem v minulosti mnohokrát uspěl/a; překonávám překážky a to mě posiluje).

7. Podporuji odpovědnost žáků a žákyň za jejich učení tím, že jim vytvářím příležitosti aktivně využívat to, co se naučili, autonomně při výuce objevovat a učit se mezi sebou navzájem, a to ve fyzickém i digitálním prostředí.

- Občas se vracím k větám a textům, které byly pro žáky v minulosti obtížné, aby zažili, že se jim podařilo vlastním úsilím se zlepšit.

- Využívám kreativně zaměřené úkoly a skupinovou práci, žáci např. ve skupinách přepracovávají zadaný text do formy krátkého dialogu mezi vystupujícími postavami na způsob komiksu.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

8. Výuku cíleně propojuji se souvislostmi z jiných předmětů.

- Ve výkladu latinské gramatiky používám srovnání s češtinou a jinými jazyky. Nechám např. žáky porovnat (ne)možnost používat budoucí čas po spojce „jestliže“, ukážu podobnosti mezi latinským participiem přezentu, tvarem na -ing a českým přechodníkem, nechám žáky srovnat organizaci latinských a českých deklinací a vzorů, odkážu na angličtinu při výkladu o předminulém a předbudoucím čase, poukážu na paralelu mezi latinským participiem perfekta pasiva a anglickým tzv. třetím tvarem na -ed. Nechám žáky objevovat slova s latinskými základy v různých jazycích a možnost porozumění některým výrazům z jazyků, které neznají.
- Ukazuji žákům, že se antické motivy objevují v literatuře dalších staletí, dám jim vyhledat takové příklady v současné literatuře a kultuře a diskutuji s nimi o tom, jak se tyto motivy proměňují.

9. Motivuji efektivně také žáky a žákyně z málo podnětného prostředí a ty dosud málo motivované.

- Vzbuzuji v žácích zvědavost pomocí mytologických, historických příběhů a kuriozit, u nichž poukazuji na souvislost s dnešním světem (vzorce lidského chování, počítačové hry, filmy, hudba, tetování apod.)
- Jsem si vědom toho, že v latině jsou většinou všichni žáci úplní začátečníci, a tedy že i ti z méně podnětného prostředí mají při volbě vhodné strategie příležitost uspět.

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.4: Efektivně vedu výuku a v jejím průběhu zjišťuji míru porozumění žáků a žákyň a reaguji na jejich potřeby.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Formuluji srozumitelná a stručná zadání úkolů či výukových situací a po zadání ověřuji, do jaké míry jim žáci a žákyňe porozuměli.

- Při zadání gramatických úkolů si ověřuji, zda žáci rozumějí gramatickým termínům (např. u zadání typu „uvedte 2. osobu singuláru konjunktivu imperfekta pasiva od slovesa monere“).
- Po zadání aktivity nebo hry zadám žákům, aby vlastními slovy shrnuli pokyny nebo pravidla.

2. Vedu výuku tak, abychom já i žáci a žákyňe efektivně nakládali s časem.

- Například rozdělím překladovou úlohu mezi skupiny žáků, každá z nich vyhledává slovní zásobu z určeného úseku, kterou pak zprostředkuje ostatním.

3. V průběhu výuky sleduji potřeby žáků a žákyň a vhodně na ně reaguji.

- Mám připravené aktivizační činnosti pro případ, že vidím, že klesá pozornost žáků. V takové situaci zadám žákům např. úkol pantomimicky předvést nebo nakreslit nějaké latinské rčení, jehož znění budou ostatní hádat nebo vybírat z možností.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

4. V průběhu výuky uplatňuji postupy, díky nimž jsme já i žáci a žákyně schopni vyhodnocovat, jak se jim aktuálně daří v procesu učení. Učím žáky a žákyně pracovat s nástroji (fyzickými i digitálními), které umožňují sledovat a zaznamenávat jejich pokrok.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

5. V průběhu výuky upravuji podle možností podmínky pro učení každého žáka/žákyně a poskytuji mu/jí potřebnou podporu.

- Například pracuji s cvičeními a originálními texty různé náročnosti, podporuji rozdělování rolí ve skupinové práci, nabízím možnosti projektu, prezentace, kreativního úkolu jakožto „náhradního plnění“ apod.).

66

OBLAST 2 PLÁNOVÁNÍ, VEDENÍ A REFLEXE VÝUKY

Kompetence 2.5: Reflektuji výuku a vyhodnocuji dosahování stanovených cílů.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Rozumím procesu reflexe výuky, jeho fázím a významu pro zlepšování učení žáků a žákyň i pro můj vlastní profesní rozvoj. Výsledky reflexe využívám pro plánování navazující výuky (kompetence 2.1 a 2.2).

2. Průběžně získávám různorodé důkazy o učení žáků a žákyň (projev nebo produkt jeho/její práce, který dokládá posun v učení) a eviduji je.

3. Pravidelně získávám zpětnou vazbu na svou výuku od žáků a žákyň a kolegů a kolegyň (případně spolužáků a spolužaček v průběhu studia učitelství); jsem otevřený/á jejich zpětné vazbě. Dávám zpětnou vazbu kolegům a kolegyním na jejich výuku a reflektuji ji spolu s nimi.

- Zadávám žákům různé typy úloh (překlad, kreativní úkoly, gramatická cvičení, literární interpretaci apod.), díky kterým získávám různorodé důkazy o posunu učení žáků.
- Při procvičování gramatických tvarů používám nástroje, které mi umožňují vidět zároveň řešení všech žáků nebo skupin žáků.

4. Na základě bodů 2 a 3 analyzuji svou výuku, identifikuji příčiny, proč docházelo či nedocházelo k pokrokům v učení žáků a žákyně, a navrhuji změny pro svůj budoucí postup, které následně aplikuji v praxi.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Vyhodnocuji dopad svého působení na žáky a žákyně ve více rovinách (kompetence, trvalé porozumění, motivace, aspirace, sociální vztahy ad.).

6. Na základě výsledků reflexe si stanovuji svůj rozvojový cíl a využívám je pro sebepoznání a svůj profesní rozvoj (kompetence 6.1).

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

7. Dlouhodobě získávám různorodé důkazy o učení každého žáka a žákyně, systematicky je eviduji a vyhodnocuji pokrok každého žáka a žákyně.

OBLAST 3 PROSTŘEDÍ PRO UČENÍ

Kompetence 3.1: Vytvářím bezpečné prostředí pro učení.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Naplňuji základní předpoklady pro vznik pozitivních vztahů a prostředí důvěry (znám žáky a žákyně jménem, jednám s nimi konzistentně a předvídatelně, sám/sama dodržuji dohodnutá pravidla, uznávám vlastní chyby).

2. Komunikuji s žáky a žákyněmi s respektem, tj. partnersky, vstřícně a otevřeně. Projevuji zájem o každého žáka a žákyni, nabízím mu/jí dialog a spolupráci, respektuji jeho/její sebepojetí, identitu a potřebu autonomie v jednání.

3. Vedu žáky i žákyně k tomu, aby se vzájemně poznávali a budovali mezi sebou pozitivní vztahy.

4. Dávám jasně najevo svůj respekt k lidem různého pohlaví či genderu, barvy pleti, národnosti či etnické příslušnosti, náboženství, sexuální orientace, socioekonomického statusu či původu a vedu k respektu také žáky a žákyně. Vědomě pracuji s vlastními předsudky a rozvíjím své interkulturní kompetence.	
5. Cíleně reaguji na rizikové chování žáků a žákyně, včetně projevů ohrožujících pozitivní vztahy a důvěru ve třídě, zejména na projevy verbální agrese (včetně výsměchu, ponižování apod., a to ve fyzickém i digitálním prostředí) nebo i fyzické agrese; rozpoznávám projevy šikany i v zárodečné fázi a řeším je ve spolupráci s provázejícím učitelem či učitelkou či dalšími kolegy a kolegyněmi.	

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

6. Podporuji žáky a žákyně v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili. Vlastní chyby odkrývám žákům a žákyním jako příležitosti k učení.

7. Vedu žáky a žákyně k tomu, aby si uvědomovali společné zájmy a hodnoty skupiny a vhodně reagovali na projevy ohrožující pozitivní vztahy ve třídě a respekt k odlišnostem.

8. Všímám si fyzických znaků či projevů u dítěte či dospívajícího, které mohou naznačovat, že je s ním špatně zacházeno. Pokud se objeví, umím postupovat dle platných předpisů a doporučení, např. podle metodiky KID.²

■ 2: Karta k identifikaci špatného zacházení s dětmi. Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání (2022).

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

9. Systematicky vedu žáky a žákyně k samostatnosti a odpovědnosti. Při komunikaci jim dávám prostor pro autonomii; direktivnější způsoby komunikace využívám jen v opodstatněných případech (např. nebezpečí) jako vědomý nástroj.

66

OBLAST 3 PROSTŘEDÍ PRO UČENÍ

Kompetence 3.2: Vedu žáky a žákyně k chování podporujícímu učení a ke spolupráci.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Vedu žáky a žákyně ke spolupráci a vzájemné podpoře při učení. S prvky konkurence a soutěživosti při výuce nakládám tak, aby nebyla narušena spolupráce a vzájemná podpora ve třídě.

- Při badatelské či projektové výuce využívám skupinovou práci a vedu žáky k tomu, aby si každý z nich uvědomil, co může skupině nabídnout, a využíval tak naplno svůj potenciál (např. rozdělení úkolů: vyhledávání slovíček, překlad z latiny, vyčištění a uhlazení překladu, vyhledávání informací k překládanému textu, obrazový doprovod...).

2. Vedu žáky a žákyně k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých a aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe i ostatní. Podporuji žáky a žákyně v rozvoji socioemočních dovedností.

3. Vedu žáky a žákyně k efektivní organizaci práce, k osvojování strategií a návyků, které usnadňují učení.

- Novou slovní zásobu zprostředkovávám pomocí souvislostí s jinými jazyky, a učím žáky, aby tyto souvislosti sami hledali. Vedu žáky k pravidelnému učení, např. prostřednictvím aplikací k učení slovíček.
- Důsledně žáky vedu k upevnění základního postupu pro překlad latinských vět do češtiny.
- Hovořím s žáky o jejich učebních strategiích a dávám jim doporučení dle svých zkušeností s osvojováním latiny.

4. Předcházím chování žáků a žákyň, které ohrožuje prostředí vhodné pro práci, a cíleně na něj reaguji, když se objeví. Vyjasňuji očekávané chování, oceňuji a upevňuji chování podporující učení. Využívám přitom popisnou zpětnou vazbu a opírám se o komunikovaná očekávání a pravidla.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Stanovuji spolu se žáky a žákyněmi pravidla pro jednání ve třídě (vč. digitálního prostředí), jejichž cílem je vytváření prostředí vhodného pro učení a bezpečného prostředí (viz kompetence 3.1). Dávám žákům a žákyním prostor pravidla spoluvytvářet. Pracuji se sankcemi za porušení pravidel transparentně a v souladu s pravidly školy. Usiluji, aby co nejvíce odpovídaly přirozeným důsledkům přečinu.

6. Pravidelně se žáky a žákyněmi hovořím o očekávaném chování při výuce a věnuji se praktickému nácviku vhodného chování se žáky (v návaznosti na bod 5), oceňuji a upevňuji chování podporující učení.

7. Důsledně reaguji na případné chování žáků a žákyň, které závažně narušuje prostředí pro učení nebo vztahy ve třídě i se mnou. Opírám se přitom o spolupráci s kolegy/němi a vedením školy. Využívám výzkumně podložené strategie reagování na náročné chování.

8. Pokud jsem v roli třídního učitele či učitelky, pracuji se třídou jako s týmem a usiluji o rozvoj kvalitních vztahů ve třídě. Vedu cílené třídnické hodiny/aktivity se zaměřením mj. na body uvedené výše.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

9. Systematicky vedu žáky a žákyně k samostatnosti a odpovědnosti. Při komunikaci jim dávám prostor pro autonomii; direktivnější způsoby komunikace využívám jen v opodstatněných případech (např. nebezpečí) jako vědomý nástroj.

OBLAST 3 PROSTŘEDÍ PRO UČENÍ

Kompetence 3.3: Zajišťuji vhodné uspořádání fyzického prostoru i digitálního prostředí, kde se učení odehrává.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Uvědomuji si vliv prostředí a prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek na učení žáků a žákyň.

- Dbám na to, aby žáci měli při výuce k dispozici slovníky (fyzické i digitální) a naučili se v nich hledat.
- Využívám třídní nástěnku, např. pro umístění výsledků projektové výuky, fotografií z výuky v terénu, okřídlených výroků.

2. Uvědomuji si dopady nastavení digitálních nástrojů, digitálního prostředí a jeho uživatelské přístupnosti a použitelnosti na učení žáků a žákyň.

- Učím žáky rozlišovat výhody a nevýhody digitálních a tištěných slovníků.
- Vedu žáky k tomu, aby kriticky přistupovali k automatickým překladům z latiny i do latiny.

3. Efektivně využívám různé možnosti přizpůsobení prostorového uspořádání třídy, vybavení a pomůcek v závislosti na zvolených cílech.

4. Efektivně využívám dostupné digitální nástroje a prostředí pro podporu učení žáků a žákyň v souladu s pravidly školy a digitálními kompetencemi žáků a žákyň (např. informační systém školy, Learning Management System – LMS, apod.).

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Volím vhodná venkovní a mimoškolní prostředí pro výuku v závislosti na cílech výuky zejména s ohledem na možnost fyzického pohybu a zážitkového učení pro žáky a žákyně.

- Využívám lokální podněty pro výuku latinského jazyka a antických či středověkých reálií (epigrafické a architektonické památky, muzejní expozice, divadelní a filmová představení).
- K zážitkovému učení využívám recepty z antických kuchařek.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

6. Ve spolupráci s kolegy a vedením školy zajišťuji, aby prostorové uspořádání třídy, nastavení digitálního prostředí, vybavení a pomůcky poskytovaly žákům optimální podmínky pro učení.

- Dbám o vybavení školní knihovny (překlady latinsky psané literatury, bilingvní edice, slovníky, placené textové databáze a výukové aplikace).

OBLAST 4 ZPĚTNÁ VAZBA A HODNOCENÍ

Kompetence 4.1: Hodnotím na základě kritérií a vedu k tomu také žáky a žákyně.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Pro hodnocení práce žáků a žákyně a jejich pokroku v učení využívám popisná kritéria. Tato kritéria jsou jim srozumitelná a korespondují s cíli výuky. Při nastavování kritérií zohledňuji nejen očekávané výstupy, ale i evidenci o dosavadním pokroku žáků.

2. Využívám různorodé metody a formy hodnocení v závislosti na oborových i dalších cílech vzdělávání a sleduji jejich dopad na žáky a žákyně. Dávám tak žákům a žákyním příležitost různým způsobem prokázat a ověřit si, co se naučili.

3. Vedu žáky a žákyně k sebehodnocení na základě kritérií, kterým rozumějí, a podporuji tím jejich odpovědnost za vlastní učení. Poskytuji jim k tomu nástroje, vč. digitálních.

4. Vedu žáky a žákyně k vzájemnému hodnocení pokroku v učení na základě jim srozumitelných kritérií, a to za předpokladu, že se při tom daří zachovávat bezpečné prostředí (kompetence 3.1).

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

5. Zapojuji žáky a žákyně do tvorby kritérií pro hodnocení jejich učení.

6. Spolupracuji s kolegy a kolegyněmi na formulaci či sladování kritérií pro hodnocení učení žáků a žákyň.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

7. Samostatně vytvářím a využívám vhodná kritéria pro průběžné dlouhodobé hodnocení pokroku žáků a žákyň v učení a v osvojování kompetencí.

OBLAST 4 ZPĚTNÁ VAZBA A HODNOCENÍ

Kompetence 4.2: Poskytuji a přijímám zpětnou vazbu a vedu k tomu také žáky a žákyně.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Rozumím významu zpětné vazby pro učení žáků a žákyní a uvědomuji si význam chyb pro učení.

2. Poskytuji zpětnou vazbu tak, aby byla efektivně využitelná pro další učení žáků a žákyní, tj. aby ukazovala další krok ke zlepšení, byla respektující, konkrétní, včasná a konstruktivní. Preferuji pozitivní zpětnou vazbu, tj. oceňuji to, co se daří, a zároveň nezamlčuji slabší stránky. Vedu k poskytování takové zpětné vazby také žáky a žákyně.

3. Rozlišuji mezi popisným a hodnoticím jazykem, využívám popisný jazyk jako podstatnou součást zpětné vazby a vedu k tomu žáky a žákyně.

4. Vytvářím dostatek příležitostí k tomu, aby mi žáci a žákyně dávali zpětnou vazbu na mou výuku.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

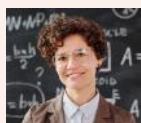

5. Opírám zpětnou vazbu o kritéria (viz kompetence 4.1) tak, aby žáky a žákyně vedla k porozumění tomu, co je v hodnocené činnosti důležité, a jak je možné ji zlepšovat, a tím posilovala jejich vnitřní motivaci k učení.

6. Využívám různé způsoby poskytování zpětné vazby žákům a žákyním na jejich práci, tj. od rychlých a okamžitých forem zpětné vazby (např. ústní ocenění, palec nahoru, úsměv) po podrobnější a časově náročnější zpětnou vazbu (např. písemná zpětná vazba, slovní hodnocení apod.).

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

7. Systematicky analyzuji chyby žáků či žákyň i vlastní a využívám je jako příležitosti pro další učení.

- Upravuji výuku podle nejčastějších chyb. Např. pokud se opakovaně vyskytuje špatné použití pasiva, vytvořím aktivity, při nichž se žáci učí rozlišovat aktivní a pasivní děje v češtině, angličtině, event. jiných jazycích, a následně v latině.
- Pokud sám něco nevím (neznám např. různé významy konkrétního latinského slova, roli konkrétní mytologické nebo historické postavy apod.), doplňuji si svoje znalosti a současně učím žáky, kde lze informaci najít a jak ji lze ověřit.

OBLAST 4 ZPĚTNÁ VAZBA A HODNOCENÍ

Kompetence 4.3: Vedu žáky a žákyně k reflexi jejich učení.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Rozumím významu reflexe učení žáků a žákyň pro efektivitu jejich učení.

2. Vedu žáky a žákyně v průběhu výuky, případně po jejím skončení, k vyhodnocování procesu vlastního učení, tj. k vyhodnocování toho, co jim pomáhá či naopak brání v učení. Vedu žáky a žákyně k tomu, aby na základě této reflexe lépe řídili vlastní učení.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

3. Vedu žáky a žákyně k vyhodnocování výsledků jejich učení, tj. k vyhodnocování toho, co se naučili, kde se v procesu dlouhodobého učení nacházejí, na čem mohou stavět a jak mohou v učení směrem k vytyčeným cílům nejlépe postupovat dál.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

4. Systematicky využívám různorodé metody a formy vedení žáků a žákyní k reflexi vlastního učení (tj. od rychlých metod a forem v průběhu výuky, po časově náročnější písemné formy, jako jsou např. mapy pokroku, kompetenční schémata apod.).

OBLAST 5 PROFESNÍ SPOLUPRÁCE

Kompetence 5.1: Spolupracuji s kolegy a kolegyněmi ve prospěch žáků a žákyň a společného profesního růstu.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Zvu kolegy a kolegyně (či spolužáky a spolužačky v průběhu studia učitelství) na pozorování své výuky a chodím pozorovat výuku také k nim. Výuku společně reflektujeme, poskytujeme si zpětnou vazbu a vzájemně se inspirujeme.

2. Podle možností vyučuji v páru (tandemu) s kolegou či kolegyní (či se spolužákem nebo spolužačkou nebo provázejícím učitelem/ učitelkou v průběhu studia učitelství) nebo s uvádějícím učitelem/ učitelkou. Společně výuku plánujeme, vedeme a vyhodnocujeme.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

3. Pokud je ve třídě asistent/ka pedagoga, spolupracuji s ní/ním ve prospěch žáků a žákyň. Podle možností spolupracujeme na přípravě, vedení a reflexi výuky.

4. Se svými kolegy a kolegyněmi³, s asistenty/kami pedagoga a/nebo s pracovníky a pracovníkyněmi školního poradenského pracoviště či dalšími (externími) odborníky a odbornicemi komunikuji o vzdělávacích potřebách konkrétních žáků a žákyň a hledám s nimi řešení pro jejich naplňování.

5. Jsem aktivním členem/členkou školního týmu a s ohledem na své zkušenosti se zapojuji do rozvoje školy či profesní komunity a získávám tak podněty pro svůj rozvoj. Na úrovni školy či širší profesní komunity se například zapojuji do společných projektů, kolegiálních rozvojových skupin, podílím se na společných úpravách nebo tvorbě ŠVP či didaktických materiálů.

³ Na prvním stupni základní školy je vhodné akcentovat také spolupráci s vychovateli a vychovatelkami školních družin.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

6. Podle možností podporuji studenty a studentky učitelství či dalších pedagogických programů a začínající pedagogy a pedagožky i další kolegy a kolegyně, a to zejména tím, že jim dávám příležitost účastnit se mé výuky a společně ji reflektovat, vyučuji s nimi v páru nebo tím, že se účastním jejich výuky a reflektuji ji s nimi.

OBLAST 5 PROFESNÍ SPOLUPRÁCE

Kompetence 5.2: Spolupracuji s rodiči a širší komunitou školy v zájmu žáků a žákyň.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Uvědomuji si důležitost komunikace s rodiči či zákonnými zástupci žáka či žákyně. Jsem schopen/schopna využívat komunikační dovednosti tak, aby komunikace probíhala partnersky a aby co nejefektivněji vedla k cíli spolupracovat v zájmu žáků či žákyň.

2. Zapojuji se (pod vedením provázejícího učitele/ky) do komunikace s rodiči či zákonnými zástupci na podporu rozvoje jejich dětí.

3. Využívám komunikaci s rodiči či zákonnými zástupci (bod 2) k seznámení se s rodinným zázemím žáků a žákyň tak, abych mohl/a tuto znalost využít k efektivnímu vzdělávání žáků a žákyň.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

4. Podílím se na aktivitách, které zapojují širší komunitu školy a externí aktéry do vzdělávání žáků a žákyň (např. společné školní projekty a akce s rodiči a dalšími členy širší komunity školy).

- Využívám příležitosti zapojit své žáky do celostátní soutěže z latiny Certamen Latinum, případně do lingvistické či dějepisné olympiády.
- Účastním se s žáky akcí s oborovou tematikou (Den latiny).
- Nacvičím s žáky latinské/antické divadelní představení v rámci školní akademie apod.

5. Vhodně komunikuji o průběhu vzdělávání, vzdělávacích potřebách a rozvoji žáků a žákyň tak, aby měli rodiče či zákonní zástupci dostatek informací pro efektivní podporu vzdělávání žáka/žákyně z jejich strany. Podporuji rodiče v tom, aby hráli aktivní roli v podpoře vzdělávání svých dětí.

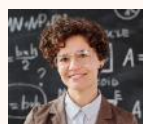
6. V situaci, kdy chybí základní podpora žáka/žákyně ze strany rodičů, usiluji o kompenzaci chybějící podpory žáka/žákyně ze strany školy (např. zajištění pomůcek apod.) a komunikuji o tom s vedením školy.

7. Nastavuji a udržuji pravidla komunikace tak, aby probíhala s respektem k potřebám mým i rodičů a vedla co nejefektivněji k cíli spolupracovat v zájmu žáků a žákyň. V případě potřeby vhodně zapojuji do komunikace také další kolegy/ně či vedení školy.

8. V závislosti na potřebě a na své roli ve škole (zejm. třídní učitel/ka) spolupracuji s rodiči nebo zákonnými zástupci žáků a žákyň v zájmu jejich vedení k samostatnosti a odpovědnosti za jejich chování (viz kompetence 3.2).

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

9. Zapojuji experty a expertky z praxe či širší komunitu školy do vzdělávání žáků a žákyň, a to efektivně vzhledem k cílům učení. Vhodně využívám externí příležitosti pro rozvoj žáků a žákyň.

- Do výuky zapojuji odborníky z vědeckých a paměťových institucí, jejichž předmět činnosti má vztah k latině a s ní spojené kultuře, literatuře a historii (podporuji aktivity na půdě školy, daných institucí nebo spolupráci na SOČ apod.).

OBLAST 6 PRPROFESNÍ SEBEPOJETÍ, ROZVOJ, ETIKA A DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Kompetence 6.1: Systematicky pracuji na utváření svého sebepojetí v roli učitele či učitelky a na svém profesním rozvoji.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Vědomě pracuji na utváření svého profesního sebepojetí, tj. formuluji či upravuji svou učitelskou vizi, jakým učitelem chci či nechci být a proč. Svou učitelskou vizi opírám o reflektovanou zkušenost, poznání sebe sama a svých silných i slabých stránek v roli učitele/ky, o odborné poznatky a další zdroje. Vysvětlím přínos své učitelské vize pro učení a rozvoj žáků a žákyň.

2. Na základě svých rozvojových potřeb a své učitelské vize si stanovuji rozvojové cíle. Systematicky pracuji na jejich naplňování a využívám k tomu široké škály prostředků (např. vzdělávání, odborná literatura, kolegiální spolupráce, rozvojové komunity, mentoring).

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

3. Vyhodnocuji naplňování svého rozvojového cíle. Cíl pravidelně přehodnocuji a nastavuji si cíl nový. Vyhodnocuji účinnost prostředků, které využívám pro svůj profesní růst. Usiluji o maximalizaci pozitivního dopadu na učení žáků a žákyň skrze svůj profesní růst.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

4. Systematicky využívám reflexi (kompetence 2.5) a profesní spolupráci (kompetence 5.1 a 5.2), včetně pravidelné zpětné vazby od žáků/žákyň a kolegů/kolegyň, k vyhodnocování svého vlivu na žáky/žákyně, svých vlastních silných a slabých stránek a svých vzdělávacích potřeb.

OBLAST 6 PRPROFESNÍ SEBEPOJETÍ, ROZVOJ, ETIKA A DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Kompetence 6.2: Odpovědně pracuji s informacemi a s digitálními nástroji, vedu žáky a žákyně k demokratickým hodnotám a jednám v souladu s profesní etikou.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Respektuji vědecká fakta, tzn. odlišuji informace založené na vědeckém poznání od informací, které tento základ nemají.

2. Respektuji duchovní život, náboženství a duchovní tradice.

- Při čtení latinských křesťanských textů beru v potaz, že pro různé čtenáře mohou mít odlišný význam. Texty čtu především jako součást literární a kulturní tradice, zároveň ale nezlehčuji jejich teologický význam pro ty, kdo je vnímají jako součást víry.
- V prostředí nábožensky pestré třídy využívám téma antického polyteismu a římského náboženského pluralismu k tomu, aby žáci pochopili, že náboženské světy a zkušenosti mohou být velmi odlišné, a učím je mluvit o víře otevřeně, s respektem a bez zraňování druhých.

3. Orientuji se na mediální scéně, využívám informace z důvěryhodných zdrojů, jednám odpovědně při využívání médií a sociálních sítí, mj. nešířím neověřené zprávy a dezinformace, odpovědně využívám umělou inteligenci.	
4. Ctím odbornost a význam znalostí pro utváření názorů a rozvoj kompetencí.	
5. Vyznávám demokratické hodnoty zakotvené v Ústavě ČR a podporuji roli veřejných institucí a občanské společnosti pro jejich naplňování. V rámci svého občanského života, studia či práce se aktivně zapojuji do demokratických procesů (ve škole např. volby do školské rady, spolupráce s žákovskými parlamenty apod.).	
6. Jednám v souladu s profesní etikou učitele a učitelky, tj. v souladu s hodnotami a postoji obsaženými v tomto kompetenčním rámci nebo v jiných platných etických kodexech spojených s učitelskou profesí.	

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

7. Vedu žáky a žákyně k respektu k vědeckým faktům (bod 1) i duchovnímu životu a tradicím (bod 2) a k orientaci na mediální scéně a odpovědné práci s informacemi, sociálními sítěmi a umělou inteligencí (bod 3).

- Vedu žáky k respektu k minulým kulturám a ukazuji jim, že je nelze vždy posuzovat z pohledu Evropana 21. století.
- Zprostředkovávám žákům poznání, že některé obrazy antického a středověkého světa v uměleckém zpracování a produkci AI neodpovídají vědeckému poznání.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

8. Vedu žáky a žákyně k rozvoji charakteru, osvojování demokratických hodnot a k podpoře veřejných institucí a občanské společnosti, a to zejména tím, že dávám žákům a žákyním příležitost zažívat uskutečňování těchto hodnot ve výuce a životě školy.

- Vybírám věty a texty (např. z děl Cicerona, Seneky, Livia), které ukazují důležitost lidského charakteru a hodnot a které popisují vznik a důležitost institucí, jako jsou právní normy apod.
- Na příkladu z historie ukazuji (konec římské republiky a začátek císařství), že je třeba o demokracii pečovat, protože jednotlivci se i v rámci demokratického systému mohou velmi snadno zmocnit samovlády (manipulace veřejným míněním, porušování nepsaných norem, prosazování jednoho názoru silou apod.).

OBLAST 6 PRPROFESNÍ SEBEPOJETÍ, ROZVOJ, ETIKA A DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

Kompetence 6.3: Systematicky pečuji o své duševní zdraví a psychohygienu.

Úroveň

Absolvent/ka učitelství

1. Věnuji odpovídající pozornost sám/sama sobě; sleduji svůj psychický stav (i na základě reflexe, viz kompetence 2.5), vedle svého studia či práce věnuji odpovídající pozornost také svým fyzickým potřebám (spánek, strava, odpočinek, pohyb), jiným potřebám, osobním zájmům, vztahům a sociálním kontaktům.

2. Pojmenovávám svá očekávání, obavy a potřeby spojené s učitelskou rolí a aktivně s nimi pracuji. Umím je sdílet s druhými a říci si o pomoc.

Úroveň 2:

Začínající učitel/ka

3. Při plánování a realizaci výuky kladu důraz také na rovnováhu mezi pracovním a osobním životem, využívám již hotové materiály a inspiraci od kolegů a kolegyň, přenáším odpovědnost a aktivitu na žáky a žákyně tam, kde je to možné, vhodné a podstatné pro mou psychohygienu.

4. Při péči o své psychické zdraví aktivně a podle potřeby využívám dostupné prostředky, jako je kolegiální rozhovor, mentoring, intervize, supervize nebo jiná laická i odborná pomoc.

Úroveň 3:

Zkušený/á učitel/ka

5. Umím dlouhodobě sledovat stav svého psychického zdraví a vykonávat svou práci tak, aby to pro mne bylo dlouhodobě udržitelné a naplňující.